

Χακεύοντας τα Κινήματα και την Πολιτική – Για μία Συμμαχία για τα Κοινά & την ΚΑΟ

Αντώνης Μπρούμας

Η Ανάγκη

Είναι κοινή η παραδοχή ότι στην Ελλάδα της κρίσης τα κινήματα και οι πολιτικές οργανώσεις στάθηκαν αναντίστοιχα του βάθους και της σημασίας της κοινωνικής σύγκρουσης. Εφόσον δοκιμάστηκαν σχεδόν τα πάντα, ποιο ήταν τελικά το στοιχείο που απουσίαζε από τα κινήματα και τις πολιτικές οργανώσεις και οδήγησε σε αυτή την αναντιστοιχία; Μετά την εξέγερση του Δεκέμβρη του 2008, το πανκοινωνικό κίνημα των πλατειών, την εκλογή της Αριστεράς στην κυβέρνηση, τη σύσσωμη συμμετοχή της κοινωνίας στο προσφυγικό δεν μπορούμε πια να εθελotuφλούμε.

Αναγκαία (όχι όμως μοναδική) προϋπόθεση για την εξάλειψη αυτής της αναντιστοιχίας καθώς και για τους όποιους ριζοσπαστικούς κοινωνικούς μετασχηματισμούς είναι η πρότερη συγκρότηση μαζικής λαϊκής εξουσίας (poder popular). Η διαδικασία αυτή γίνεται από τα κάτω, στη βάση της κοινωνίας. Και απαραίτητα απαιτεί μετάβαση από το υπάρχον πεπερασμένο παράδειγμα κινήματων σε ένα ανώτερο παράδειγμα κυκλοφορίας / συσώρευσης της κοινής μας δύναμης.

Αν συμφωνούμε με τα παραπάνω, τότε το ερώτημα που προκύπτει είναι το εξής: Ποιο είναι το εναλλακτικό αυτό παράδειγμα για τα κινήματα και πώς το οικοδομούμε;

Η Συγκυρία

Οι παρούσες συνθήκες ευνοούν τη συγκρότηση μίας ευρύτερης

δικτύωσης των κινημάτων. Οι ευνοϊκές αυτές συνθήκες έχουν να κάνουν (1) με τα κινήματα, (2) με την πολιτική συγκυρία, και (3) με τις ομάδες ανθρώπων, που μπορούν να πλαισιώσουν τη συμμαχία.

Η ευνοϊκή συγκυρία σε σχέση με τα κινήματα έχει ως εξής:

- Η ύφεση των μαζικών κινητοποιήσεων δίνει τον χρόνο για συσώρευση δύναμης και οργανωτικούς μετασχηματισμούς πριν την έναρξη του επόμενου κύματος κινητοποίησης. Είναι αναγκαία άλλωστε η ύπαρξη κινηματικών δομών, που θα μπορούν να δώσουν στο νέο αυτό κύμα μία καλύτερη προοπτική για κοινωνική αλλαγή.
- Η αποδυνάμωση της λογικής του θρυμματισμού και του σεχταρισμού εντός των κινημάτων λόγω της κρίσης δημιουργεί ένα πιο δημιουργικό φαντασιακό σε μία σιωπηρή πλειοψηφία αγωνιστών των κινημάτων.

Η ευνοϊκή πολιτική συγκυρία για τη συγκρότηση της συμμαχίας έχει ως εξής:

- Η αποδυνάμωση της ελκυστικότητας του αντιπροσωπευτισμού δίνει ενδεχομενικά τη δυνατότητα για αναζήτηση προοπτικής στην οριζόντια παραγωγική οργάνωση με πολιτικούς όρους.
- Η αδυναμία της Αριστεράς να συγκροτήσει εναλλακτικό κοινωνικό πόλο εξαιτίας της ενσωμάτωσής της στο κράτος ανοίγει τον χώρο για συμμαχίες στην κοινωνική βάση, που θα αναλαμβάνουν να παίξουν τον ρόλο αυτόν.
- Η παγκόσμια άνοδος της αντισυστημικής ακροδεξιάς δεν αφήνει περιθώριο για την παραμονή στο υπάρχον παράδειγμα οριζοντιότητας, αυτό της διασποράς / κατακερματισμού δυνάμεων και της σχέσης αντιθετικής ετερονομίας σε σχέση με το κυρίαρχο πολιτικό / οικονομικό σύστημα.

Η ευνοϊκή συγκυρία σε σχέση με τους ανθρώπους που μπορούν να πλαισιώσουν τη συμμαχία έχει ως εξής:

- Μεγάλος αριθμός αγωνιστών των κινημάτων βρίσκεται σε

φάση αναζήτησης, ενώ οι υπάρχοντες πολιτικοί σχηματισμοί κάθε είδους ρευστοποιούνται.

- Υπάρχουν κάποιες υποτυπώδεις δομές στον χώρο των Κοινών και της ΚΑΟ, ο κόσμος γύρω από τις οποίες είναι δεκτικός για αποδοχή νέων ιδεών, με διάθεση για συνεργασία, παραγωγή και δικτύωση με σκοπό μία συνολικότερη προοπτική.
- Υπάρχει ένας ευρύτερος κόσμος με πολιτικές ανησυχίες, ο οποίος βρίσκεται στο περιθώριο της μισθωτής εργασίας και της κατανάλωσης και, συνεπώς, έχει μεγαλύτερα κίνητρα και μεγαλύτερη ευχέρεια, για να αλλάξει παραγωγικό παράδειγμα, αν αυτό το παράδειγμα του παρέχει τα στοιχειώδη.

Το Σχέδιο

Προσπάθειες για συντονισμό και δικτύωση πολιτικών και κοινωνικών φορέων έχουν λάβει χώρα στο παρελθόν, χωρίς όμως ιδιαίτερη επιτυχία. Τα **μοτίβα αποτυχίας** τέτοιων προσπαθειών είναι λίγο πολύ τα εξής:

(i) Οι προσπάθειες ευρύτερης οριζόντιας δικτύωσης και συντονισμού αποτυγχάνουν ήδη κατά την προσπάθεια συγκρότησής τους. Οι ενδιαφερόμενες ομάδες προσέρχονται με κατασταλαγμένες πολιτικές απόψεις και προχωρούν σε μία απόπειρα σύγκλισης, η οποία χάνεται σε μία φθοροποιό διαδικασία για την ανακάλυψη ενός *a priori* απολύτως ορθού πολιτικού πλαισίου και διαδικασίας, στο οποίο μάλιστα είναι συχνά προαπαιτούμενο να συμφωνεί ο καθένας κατά 100%. Ακόμη και στην περίπτωση που τέτοιες προσπάθειες δικτύωσης και συντονισμού γίνονται με μαζικούς όρους, δηλαδή με την κοινωνία μέσα, ο κόσμος αποθαρρύνεται από τη διαδικασία και αποχωρεί.

Τελικώς, τέτοιες προσπάθειες διαπιστώνουν το αυτονόητο. Σύγκληση μεταξύ αμετακίνητων πολιτικών θέσεων προς αναζήτηση ενός υποτιθέμενα *a priori* ορθού πλαισίου, που ήδη κάπου σε κάποιο μυαλό υπάρχει, δεν είναι μόνο αδύνατες αλλά και άχρηστες, αφού δεν παράγουν τίποτα νέο.

(ii) Οι προσπάθειες συνένωσης πολιτικών φορέων της Αριστεράς γίνονται συνήθως για την κάθοδο σε αντιπροσωπευτικές θεσμικές διαδικασίες. Όταν τέτοιες προσπάθειες πολιτικών φορέων της Αριστεράς (αλλά και της Αναρχίας) γίνονται με σκοπό τη συνένωση δυνάμεων στις κινητοποιήσεις και στα κινήματα, ήδη εκκινούν χωρίς την κοινωνία και με μία μίνιμουμ “συμφωνία κυρίων” μεταξύ ομάδων ή πολιτικών οργανώσεων. Με την πάροδο του χρόνου τέτοιες προσπάθειες φυλλορροούν σε διαδικαστικού χαρακτήρα συναντήσεις μεταξύ εκπροσώπων πολιτικών οργανώσεων. Σε κάθε περίπτωση τέτοιες διαδικασίες είναι ακατάλληλες για το χτίσιμο λαϊκής εξουσίας, γιατί δεν καθιστούν συμμετόχο την κοινωνία.

Το αποτέλεσμα είναι πως, όσες προσπάθειες δικτύωσης έχουν γίνει, οδηγούν σε ένα άθροισμα δυνάμεων, το οποίο είναι τελικά λιγότερο από τις επιμέρους δυνάμεις που τις απαρτίζουν. Είτε όμως περάσουν το στάδιο της συγκρότησης και αποστεωθούν στη συνέχεια είτε καταστραφούν στο στάδιο της συγκρότησης, τέτοιες προσπάθειες αφήνουν στους συμμετέχοντες μία εμπειρία βαθιάς αποτυχίας, παρ’ όλη την προσπάθεια. **Η δε επανάληψη της αποτυχίας λειτουργεί τιμωρητικά για το άτομο**, που κάθε φορά διαθέτει δυνάμεις για τέτοιους σκοπούς. Η συνολική μάλιστα εμπειρία των προσπαθειών δικτύωσης είναι σε προσωπικό επίπεδο εντόνως αρνητική και αποθαρρυντική, αφού οι παραστάσεις στο επίπεδο του βιώματος είναι οι αδιέξοδες και αντιπαραγωγικές τριβές ή οι αποστεωμένες διαδικασίες, που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Το πιο σημαντικό, οι προσπάθειες δικτύωσης, που έχουν γίνει, δεν σχεδιάζονται με τέτοιους όρους ώστε να γίνονται **με την κοινωνία** και να απευθύνονται σε αυτή. Επίσης, αποτελούν προσπάθειες δικτύωσης, που περιορίζονται αποκλειστικά στο πολιτικό επίπεδο, και δεν επεκτείνονται στην παραγωγή. Όλα αυτά έχουν οδηγήσει τα εγχώρια κινήματα σε μία τάση αποφυγής δικτύωσης και συντονισμού, ακόμη και σε στοιχειώδες επίπεδο.

Σήμερα είμαστε πιο ώριμοι από ποτέ μέσα από τις εμπειρίες των αποτυχιών μας να χακέψουμε τα κινήματα και την πολιτική. Δεν

υπάρχει *a priori* πολιτική ορθότητα, που πρέπει να ανακαλύψουμε μέσα από διαδικασίες μεταξύ μας διαβούλευσης. Αυτά μπορούμε μόνο να τα εφεύρουμε εκ των υστέρων μέσα από μια επίπονη πράξη, παράγοντας συνεχώς μεταξύ μας εγχειρήματα και κοινωνικές σχέσεις. Οφείλουμε δηλαδή πρώτα να πράξουμε, για να υπάρξουμε, κοινώς να ακολουθήσουμε την πραξοκρατία (*doocracy*) των χάκερ. Ή, κατά τα ζαπατιστικά πρότυπα, το πολιτικό πλαίσιο, που θα μας ενώνει πραγματικά, μπορεί μόνο να χτιστεί μέσα από τις κοινωνικές ανάγκες και η πολιτική διαδικασία μέσα από το βίωμα.

Μία συμμαχία των κινημάτων και της κοινωνίας, που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες μας, δεν μπορεί παρά να είναι μία κοινωνική συμμαχία, που να συνδυάζει την πολιτική με την παραγωγή. Ένας τέτοιος συνδυασμός είναι σήμερα πιο αναγκαίος από ποτέ για οποιαδήποτε κινηματική δραστηριότητα για τους εξής λόγους:

(α) οι άνθρωποι των κινημάτων αντιμετωπίζουν σοβαρά προσωπικά αδιέξοδα, που φτάνουν μέχρι το σημείο της αδυναμίας υλικής αναπαραγωγής, **(β)** η εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης και η οικονομική ένδεια περιορίζουν τον προσωπικό χρόνο αλλά και τον συλλογικό χρόνο κάθε εγχειρήματος της ΚΑΟ που αγωνίζεται να επιβιώσει, **(γ)** η μεγαλύτερη αδυναμία απόδοσης προοπτικής για τα κινήματα εστιάζεται στις καθημερινές ανάγκες των ανθρώπων, εκεί που αποχωρεί ταχύτατα το κράτος και η αγορά, και **(δ)** οποιουδήποτε είδους λαϊκή εξουσία ιστορικά συνενώνει αδιάσπαστα στις δομές της την πολιτική με την παραγωγή, αντίθετα με ό,τι πρεσβεύει ο αστικός τρόπος σκέψης, που διαπερνά την Αριστερά και την Αναρχία.

Επιπλέον, για να μπορέσει να έχει τον απαιτούμενο κοινωνικό αντίκτυπο, μια τέτοια κοινωνική συμμαχία οφείλει να καταστεί μια συμμαχία των εγχειρημάτων / κινημάτων τόσο των Κοινών όσο και της ΚΑΟ. Ωστόσο, η σχέση μεταξύ Κοινών και ΚΑΟ δεν είναι ούτε ξεκάθαρη ούτε και αυτονόητη. Η ιδανική σχέση της ΚΑΟ με τα Κοινά αγαθά είναι μια σχέση διαλεκτική και αμοιβαίως ενδυναμωτική. Τα Κοινά αναπαράγονται μέσα από έναν ανώτερο

ποιοτικά τρόπο, ο οποίος βασίζεται στη δημόσια συσσώρευση πόρων και αξίας (pooling), συγκριτικά με το κεφάλαιο, το οποίο βασίζεται στην ιδιωτική συσσώρευση πόρων και αξίας. Εντούτοις, τα κοινά αναπτύσσονται σε ασυμβατότητα με το κυρίαρχο σύστημα κυκλοφορίας αξίας της εμπορευματικής αγοράς.

Αυτό καθιστά τα Κοινά μη βιώσιμα, όπου απαιτείται ιδιαιτέρως μεγάλη ένταση εργασίας και αδυναμία συσσώρευσης αυτής μέσα από οικονομίες έκτασης (economies of scope). Συνεπώς, τα Κοινά αναγκαστικά αναπτύσσουν όρια σε σχέση με την αγορά στα σημεία εκείνα, που απαιτούν ένταση εργασίας. Σε μία στρατηγική συνδυασμού Κοινών και ΚΑΘ με σκοπό τη διεύρυνση των Κοινών η ΚΑΘ τοποθετείται στην περιφέρεια των Κοινών, εκεί όπου αυτά οριοθετούνται από την αγορά. Με αυτόν τον τρόπο η ΚΑΘ παρέχει στα Κοινά τη δυνατότητα εντατικής εργασίας και άρα εν δυνάμει βιωσιμότητας. Συνεπώς, μία σφαίρα εναλλακτική προς τον κεφαλαιοκρατικό τρόπο κοινωνικής αναπαραγωγής, που λειτουργεί ανταγωνιστικά και με δυνατότητες διεύρυνσης σε βάρος του κεφαλαίου και της αγοράς, αναγκαστικά συγκροτείται μέσα από μια σύμπραξη μεταξύ των Κοινών και της ΚΑΘ, με τα Κοινά στο διαρκώς διευρυνόμενο κέντρο και την ΚΑΘ στην περιφέρεια.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, μια τέτοια συμμαχία μπορεί να έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Κοινωνική, δηλαδή μη αντιπροσωπευτική, συμμαχία.
- Συμμαχία Κοινών & ΚΑΘ.
- Με αυτονομία δομών, αποφάσεων και δράσης.
- Συμμετέχοντες: άτομα / παραγωγικά εγχειρήματα.
- Πολιτική / παραγωγική συμμαχία.

Πολιτικό Πλαίσιο

Το πολιτικό πλαίσιο μιας συμμαχίας των κινήμάτων, που να ανταποκρίνεται στη συγκυρία, αναγκαστικά εμπνέεται από την προοπτική μίας κοινωνίας βασισμένης στα Κοινά αγαθά. Τα Κοινά είναι ένας πολύ παλαιός τρόπος κοινωνικής αναπαραγωγής, ο οποίος κατατρώχεται από τις παραδοσιακές ιεραρχίες που

ιστορικά καθόρισαν τις ανθρώπινες κοινότητες. Μία τέτοια συμμαχία θα στοχεύει στη συγκρότηση και διάχυση δημοκρατικών Κοινών, δηλαδή στην ανύψωση της ανθρώπινης κοινότητας σε ανώτερο επίπεδο, αυτό της κοινότητας με μη διαχωρισμένους θεσμούς δύναμης και χωρίς ιεραρχίες.

Στη συγκρότηση του πολιτικού πλαισίου μιας τέτοιας συμμαχίας είναι σκόπιμο να αποφευχθούν οι εξής προσεγγίσεις:

- Η αναζήτηση ενός πολιτικού πλαισίου, που να αντιπροσωπεύει σε απόλυτο βαθμό τις απόψεις κάθε συμμετέχοντος αντί για ένα πολιτικό πλαίσιο – σημείο σύγκλισης των μερών, που απαρτίζουν τη συμμαχία.
- Η αναζήτηση ενός πολιτικού πλαισίου, το οποίο στο επίπεδο του περιεχομένου δεν θα αποπειράται προκαταβολικά να εφεύρει την απόλυτα ορθή πολιτική στόχευση αντί για ένα πολιτικό πλαίσιο, το οποίο θέτει την πολιτική στόχευση ως διαρκώς εξελισσόμενη και υπό διαμόρφωση μέσα από τις κοινωνικές ανάγκες.
- Η αναζήτηση ενός πολιτικού πλαισίου, το οποίο στο επίπεδο της διαδικασίας δεν θα αποπειράται προκαταβολικά να εφεύρει την απόλυτη πολιτικά ορθή διαδικασία αντί για ένα πολιτικό πλαίσιο, το οποίο θέτει την πολιτική διαδικασία ως διαρκώς εξελισσόμενη και υπό διαμόρφωση μέσα από τις μαζικές διαδικασίες.

Στρατηγικοί Στόχοι / Παρεμβάσεις στα Κινήματα και την Κοινωνία

Μία τέτοια συμμαχία μπορεί να εξελιχθεί σε μια **κοινωνική συμμαχία νέου τύπου**. Δεν θα πρόκειται ούτε για μία οργάνωση με μέλη, ούτε για μία δικτύωση φορέων, ούτε καν για μία προσπάθεια συντονισμού εγχειρημάτων. Θα στοχεύει να γίνει η ίδια η συμμαχία ένα Κοινό, δηλαδή μία δεξαμενή δύναμης στην οποία τα εγχειρήματα των κινημάτων συσσωρεύουν δυνάμεις αλλά και λαμβάνουν οφέλη, μία ζωντανή και διαρκώς εξελισσόμενη διαδικασία / σχέση ανάμεσα στα κινήματα, η οποία έχει ως σκοπό να παράγει διαρκώς νέες δομές συνεργασίας και να αναπαράγεται, μόνο στο μέτρο που παράγει καινοτόμες κοινωνικές σχέσεις.

Μέσα από μία τέτοια συμμαχία μπορούν να επιτευχθούν αποτελεσματικά εξής:

- Ενδυνάμωση υπαρχόντων παραγωγικών εγχειρημάτων / εγχειρημάτων Κοινών μέσα από τον συντονισμό και δημιουργία νέων.
- Παραγωγή συγκροτημένου και διακριτού λόγου από τη σκοπιά των κινημάτων των Κοινών και της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.
- Παραγωγή και διεκδίκηση εμπεριστατωμένων και άμεσα εφαρμόσιμων πολιτικών διαδικασιών για τα Κοινά και την ΚΑΟ από τη σκοπιά της κοινωνίας σε τοπικό, περιφερειακό και πανκοινωνικό επίπεδο.
- Κοινωνικοί αγώνες για τα Κοινά και την Κοινωνική Οικονομία.
- Συγκρότηση απτών παραγωγικών εναλλακτικών. Δημιουργία ή/και ανάδειξη επιτυχημένων παραδειγμάτων και προσπάθεια διάδοσής τους.
- Δικτύωση των εγχώριων κινημάτων με αντίστοιχες κοινωνικές δυνάμεις του εξωτερικού.
- Απόδοση συνολικής προοπτικής για τα κινήματα μέσα από την παραγωγή με πολιτικούς όρους.

Αντί Επιλόγου

Μας αναλογούν όλα τα παραπάνω; Ακόμη κι αν δεν αναλογούν σε εμάς, αναλογούν στην ελληνική κοινωνία, στις δημιουργικές της δυνάμεις όπως εκδηλώθηκαν στον Δεκέμβρη του 2008, στο κίνημα των πλατειών, στο προσφυγικό. Της αξίζει ένα καλύτερο μέλλον. Έχουμε δύο επιλογές: **(α)** Να μην ανταπεξέλθουμε στην ευθύνη, όπως έχει συμβεί στο παρελθόν, ή **(β)** Να υπερβούμε τους εαυτούς μας και να τα καταφέρουμε.

Όλοι οι όροι είναι στη θέση τους. Λείπουμε μόνο εμείς /εσείς /οι άλλοι /όλοι.

Κοινά: Ο Μεγάλος “Άλλος” της Παραγωγής

Αντώνης Μπρούμας

Νεοκλασικοί και μαρξιστές οικονομολόγοι ομονοούν ότι οι κοινωνίες μας αναπαράγονται αποκλειστικά μέσα από την οικονομία της καπιταλιστικής αγοράς και ότι καμία ανθρώπινη δραστηριότητα δεν βρίσκεται εκτός αυτής. Τα πάντα είναι καπιταλισμός.

Η πραγματικότητα είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνικής δραστηριότητας αναπαράγεται με βάση τα κοινά [commons] και ότι η κερδοφορία των επιχειρήσεων στηρίζεται σε αυτά και όχι το αντίθετο. Η δική μας καθημερινότητα κατακλύζεται από τον βασισμένο στα κοινά τρόπο κοινωνικής αναπαραγωγής.

Το ότι δεν καταμετράμε τις κοινωνικές αξίες που παράγουμε και κυκλοφορούμε μέσα από τον εναλλακτικό αυτό τρόπο κοινωνικής αναπαραγωγής δε σημαίνει ότι αυτές δεν παράγονται και δεν μας υποστηρίζουν. Σημαίνει απλώς ότι καταμετράμε τα πάντα με βάση την κυρίαρχη μορφή αξίας, το χρήμα.

Δε θα φέρουμε τα πιο βασικά παραδείγματα κοινών [commons], που στηρίζουν την καθημερινότητά μας, όπως κοινόχρηστα πράγματα [χώροι, βασικά αγαθά], οικογένεια, φίλοι, δομές αλληλεγγύης, σχέσεις συνεργασίας, οικονομίες δώρου, πληροφορία, γνώση, πολιτισμός κτλ. αλλά ένα παράδειγμα από το διαδίκτυο.

Παρόλο που είναι το 7ο πιο δημοφιλές σάιτ στον κόσμο η Wikipedia δεν αξίζει τίποτα στο χρηματιστήριο, δεν παράγει μισθούς [μόνο 100 άτομα], φόρους, συναλλαγές, ΦΠΑ κτλ και γενικώς δε συνεισφέρει στην “ανάπτυξη” της οικονομίας των ΗΠΑ. Είναι όμως έτσι ή μήπως απλώς οι κοινωνικές αξίες που όλοι

παράγουμε μέσω της Wikipedia και επιστρέφουν ελεύθερα με τη μορφή δώρου πάλι σε όλους δεν καταγράφονται επειδή δεν είναι εμπορεύματα, δεν ανταλλάσσονται με βάση το χρήμα, δεν καταγράφονται στο ΑΕΠ των ΗΠΑ κτλ;

Μήπως η οικονομία του δώρου στο διαδίκτυο είναι πολύ μεγαλύτερη [σε υβριδικές βεβαίως και όχι τόσο καθαρές όπως της Wikipedia μορφές] από την εμπορευματική οικονομία της αγοράς αλλά απλώς έχουμε εκπαιδευθεί να μην την καταγράφουμε;

Μήπως από την παραγωγή περιεχομένου στο facebook αυτό που μόνο καταγράφουμε ως πραγματική οικονομία είναι τα κέρδη της επιχείρησης facebook, ενώ οι αξίες που το περιεχόμενο των χρηστών του καθημερινά παράγει είναι κάτι πολύ ευρύτερο;

Η αλήθεια είναι πως δεν υπάρχει εναλλακτική. Αν το εμπόρευμα υπεισερχόταν σε κάθε πτυχή της καθημερινότητάς μας, οι κοινωνίες αυτόματα θα κατέρρεαν. Οι κοινωνίες δεν καταρρέουν, γιατί υπάρχει ένας άλλος ολόκληρος κόσμος, που τον συναντάμε κάθε μέρα και κινείται αλλιώς. Η καπιταλιστική αγορά εξαρτάται από τον κόσμο αυτόν. Δεν μπορούμε να την φανταστούμε χωρίς τον κόσμο αυτόν. Ωστόσο, ο κόσμος των κοινών δεν εξαρτάται από την καπιταλιστική αγορά. Μπορούμε να φανταστούμε τον κόσμο των κοινών ως την κυρίαρχη σφαίρα παραγωγής αξίας και κοινωνικής αναπαραγωγής. Και βασικά δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική πέρα από το να κάνουμε αυτή την ουτοπία πράξη. Γιατί έτσι μας αρέσει!

**Correspondence from the
Horizontal Movements of**

Spain: Interview with Jeza Goudi

Interview with Social Activist Jeza Goudi

Interview: Antonis Broumas

The 15M movement has been a turning point for social movements in Spain. Which were the conditions of social counter-power in the country until then and what changed after 15M?

Sometimes we talk about a kind of “climate”, a certain atmosphere. At the times when the 15M movement erupted, people were really disappointed with the traditional political parties and trade unions. In the post-Franco Spanish republic, much of the “transition to democracy” narrative was aimed to de-politicize people, summarized in a “vote every four years, that is democracy” logic about politics. Corruption, lack of opportunities for the youth, the feeling of powerlessness and, in fact, all the consequences of the limitations of the “transition to democracy” narrative, in addition to the looming economic crisis, made the 15M movement possible. At the same time, the international context of the *Arab Springs* played a role, maybe not so much in terms of political content, but in terms of movement structures and forms. On top of that, the violence used against people camping peacefully in Madrid during the first night of 15M was a wake-up call for the populace to occupy the rest of the country’s squares. But the turning point, at least for me, was the narrative that people jointly constructed during the days of the movement. It was not an angry narrative or a complicated “class struggle” analysis. Instead, it was very direct: “They don’t represent us and we are not objects in the hands of politicians and bankers”. Such a narrative introduced emotions in politics. It was a narrative constructed by common people, which other people could understand, share and complement. This attributed to the movement a feeling of a work in progress, in which

everyone could participate. There were only questions, instead of final answers, as is characteristic of the traditional movements. And of course, social networks helped as a tool to spread, share and build this whole new narrative.

Identity politics and factionism have fragmented grassroots movements in Europe for decades. How do Spanish movements cope with these pathologies and how do different parts of the movements coordinate, network together and / or even confederate?

As per your question, it seems you have a conception of the “social movements” as a fragmented entity. It is easier to think about the movements as something more organic: groups of people who organize to do some things, usually practical stuff, i.e. a project, a campaign for or against something, and always with a communications’ team in charge of explaining what they are doing to the rest of the “social movements” and society. In this grassroots way of organizing, if other people agree or believe they can be helpful, they just join. Then, when important political events arise, activists may join forces to create a space to coordinate for a demonstration or a specific campaign, for instance against the gag law. Usually, those spaces, as per our experience, never last as much as some would like, but they rise and fall in relation to the specific objective that generated them. When the objective is gone, they can still be there as long as they are useful. When they aren’t anymore, they die. When there is need for the pursuit of other objectives, they are built again. In the last 5 years, I’ve seen lots of spaces like these being created and then disappear. All of them had different characteristics, which is very interesting, depending on the objective and the people who actually was giving life to them.

It is not that factionism does not happen, but when something is important, activists in the Spanish movements work somehow together. Some say we use hacker ethics, don’t waste the others’ time and understand what a fork is: the possibility of

having two projects instead of one. Why getting angry to a team because you don't like their strategy or because you know they are going to fail? I would claim the right to be wrong and experiment by myself. And getting angry with someone because you don't share the same strategy means at the end a strong form of paternalism: you know what is right and wrong for everyone, you know what is better for the others. We agree for instance to fight against the gag law. Yet, the strategies of different teams of activists were different, because the concerns of each team were different. We agreed in some actions, but some might focus on legal issues, others would prepare the ground for coordination, others made communication campaigns, acts of disobedience and all different kinds of actions. The whole project even had different approaches in Barcelona and in Madrid, due to divergent political conditions in these two cities.

The first thing to observe in Spanish movements is their strong emphasis on the construction of "poder popular", i.e. autonomous power from below embodied in socialized institutions of self management and self governance. Can you describe the state of "poder popular", its gravity for social counter-power and its potential?

I will speak about Barcelona, because the movements are not homogeneous throughout Spain. In Barcelona, associationism has a centuries' old history and is part of the city's social tissue. By taking different shapes, from working class' direct forms of struggle, to neighborhoods organizing the neighborhoods' festivals and cultural activities, such as the "balls de bastons", associationism has been the natural way of urban socialization. Therefore, we could claim that we are used to construct autonomous citizens' projects and develop activities around them. In the case of social centers, as Can Batlló or La Base, some of them are really open to the neighborhood, especially after 15M, and they have become meeting places for the neighbors. This has a lot of potential,

especially in a city under the constant menace of gentrification, since such places have the capacity to organize the resistance. In addition, these modes of associationism change the mentality of people. What takes place in these movement structures is directly opposing to the dominant worldview imposed by capitalism, i.e. individualism. Feminization, in the sense of taking care of each other physically and mentally, plays a central role in such spaces.

But the housing movement is as well “popular power”, a kind of institution built from the grassroots, winning its legitimacy by doing, becoming reliable on day to day struggle and through communication to the wider public. A lot of campaigns and working teams actually work as a popular institution, where people go to get help and solve their problems (and some join, of course).

Spanish social movements usually hit the news in an indirect way, when electoral forces, such as Podemos, Barcelona en Comu and the CUP, which are supposed to represent them, succeed in the ballots. Which is the most appropriate correlation between non-representative movements and representative leftist forces according to your understanding and experience?

It is true that in certain political parties or organizations there are people who come from the social struggles. And, of course, some others don't. Hence, some took popular anger and the claims of the people as basis to build a political force and enter in the various levels of government. But they are not representing social movements, because we come from the main point of “no-one represents us” and because you cannot expect that the plurality of the movements can be represented through a political electoral force. This became obvious in the squares, where we could not even attain consensus on “de minimis” political declarations of the movement. Even though the media, especially international media, try to simplify the relation between the 15M and Podemos by claiming that “Podemos is 15M”, yet they are totally wrong, since a great deal of the

strength of the movements has not been converged at Podemos and there is no consensus among activists that “we are all going to penetrate the institutions”. Such an approach is only shared in a part of the movements, which considers that grassroots movements have a “ceiling” in their capacity to achieve change. If we are talking about forks, this is a big one and we don’t know if there will be a reunion of the branches again.

Yet, now it looks like the ones who achieved a certain power in government start to realize that there is also a “crystal ceiling” of the change that can be achieved through state institutions. In fact, they experience that state bureaucracy is not the machine for the success of the left, that when you somehow attain the power of a state institution, still the public servants, such as the police or the administration staff, remain the same people. And, moreover, left electoral forces don’t control the mass media, which the right uses to damage the credibility and the change proposals of the former. Finally, even though *Barcelona en Comu* claimed during their electoral campaign that they were in need of the people to keep to the streets and mark their autonomous political expression, it now seems that they aren’t all that happy, when we demonstrate or organize to defend, for instance, the street sellers. The answer is usually “you don’t understand the whole complexity”. Paternalism. How did it happened? Well from my point of view, as power relations are the main problem, gaining political power cannot be the solution: power will change you faster than you change it. What can social movements can do about electoral forces of the left? Utilizing them as tools has the potential menace of co-option, as happens with Podemos much more than others like *Barcelona en Comú*.

What are your views about the results in the recent national elections in Spain? What is the strategy that autonomous movements should adopt?

Looks it was not a good idea for Podemos to go together with Izquierda Unida. Why? Probably a lot of IU voters were there because the IU speech is more radical (No nato, and economy policies for instance). Some of them might not vote for the "new social democracy" of Podemos. In addition, Podemos made an effort to get the voters of the PSOE instead of the abstentionist. This didn't work. And the abstention grew, which is always good news for the right. In general, becoming the "new social democracy" is not a good idea. The failure of the negotiations and Pablo Iglesias insisting on lending a hand to PSOE was probably not a good thing for getting people to vote and to mobilize participation in the elections. As for the result, the right-wing Popular Party increased its power, Ciudadanos decreased. I think the voters of Ciudadanos went back to the PP, in order to guarantee "stability". Brexit for sure played a role in the dissemination of fear among voters. Furthermore, many activists abstained, as they felt disappointed from the last time they voted in the municipal elections for the "municipalities of the change". Recently, in a conference Pablo Iglesias said that it is stupid to think that things change on the streets and he claimed that things change only through institutions. And that the "blitz war" of Podemos against the institutions is over and they are going to the trenches.

"Social movements" do not sit together in one room and decide an strategy. I think that there are different teams, assemblies, working groups and campaigns and each one of them have, of course, autonomy to decide what strategy they will follow. Some will, as they do now, collaborate with the institutions in order to implement some measures when the objectives of both coincide, as they are doing at the municipal level. Some will, as they do now, contest the measures of the new government if they feel them unfair or insufficient or to be attacking them. Some others, autonomous projects and initiatives, will be doing exactly the same whoever governs, building "*poder popular*".

Social antagonism takes place at the transnational level. Yet, social movements have until now failed to develop effective modes of struggle across and beyond borders and challenge the dominance of capital. Which are in your view the ways to change that and consolidate our collective counter-power at the pan-European level?

I don't know if something like this is even possible. Our concerns in the south, let's say Greece and Spain, are different from the concerns of movements in Germany. And as much as we think that the roots of all these are the same, i.e. the construction of the EU as a neoliberal-implementing machine (and in the end of capitalism, patriarchy and colonialism, knowing that one cannot exist without the other), our strategies and immediate struggles are by now far too different. From my personal point of view, all the international meetings I have attended helped to understand the movements of other countries but failed to implement the decisions taken. Yet, it is worth to try. Maybe, the understanding of our unity in diversity can create something different, which probably we haven't yet imagined. In conclusion, we need a trial and error strategy for our transnational coordination to get closer to a success. Probably it is not going to be something like "united" and doing the same (every time someone says "we must unite", a kitten dies) but attacking the monster from different angles, depending on our position and our skills. I don't have a specific idea on how it would look like, but for sure it won't be a pan-european movement triggered from the top, just like Varoufakis's Diem25.

Η Άμεση Δημοκρατία της Ροζάβα, ο Ρόλος της στην Περιοχή και οι Ανεπάρκειες των Αναλύσεων περί “Ιμπεριαλισμού”

Αντώνης Μπρούμας

Έτσι, σύντροφοι, δεν θα πρέπει να αποτίσουμε φόρο τιμής στην Ευρώπη, δημιουργώντας Κράτη, θεσμούς και κοινωνίες που αντλούν έμπνευση από αυτήν. Η ανθρωπότητα περιμένει από εμάς κάτι διαφορετικό από μια απομίμηση, γιατί αυτό θα ήταν μια αισχρή καρικατούρα

(Franz Fanon, Wretched of the Earth)

Με αφορμή την απελευθέρωση από τις ενωμένες κουρδικές και αραβικές πολιτοφυλακές της στρατηγικής πόλης της Manbij, που βρισκόταν στην κατοχή των ισλαμοφασιστικών δυνάμεων του ISIS, είναι καιρός να ανοίξουμε έναν διάλογο για τον ρόλο της Ροζάβα στην περιοχή της Μέσης Ανατολής από αντιεξουσιαστική σκοπιά, ασκώντας ταυτόχρονα κριτική στις σχετικές αριστερές αναλύσεις, που έχουν ως αφετηρία τις μαρξιστικές θεωρίες περί ιμπεριαλισμού.

Η θέση του γράφοντος για τη Ροζάβα είναι συγκεκριμένη. Πρόκειται για μία κοινωνική επανάσταση σε εξέλιξη, όπου ο εμφύλιος πόλεμος και η επακόλουθη μετατροπή της Συρίας σε “αποτυχημένο κράτος” έδωσε τη δυνατότητα για την ανάδυση μίας δυαδικής εξουσίας στην περιοχή. Από τη μία, η ένοπλη πρωτοπορία του στρατιωτικού σκέλους του PYD κατάφερε να αυτο-αναιρεθεί σε μία πολύπλοκη κοινωνική διαδικασία, συγκροτώντας μαζί με μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας το κίνημα για τη δημοκρατική κοινωνία [TEV-DEM], μία μορφή ομοσπονδιοποιημένης

λαϊκής κοινοτικής εξουσίας, που στηρίζεται στην άμεση δημοκρατία και στην κοινοτική διαχείριση της κοινωνικής [ανα]παραγωγής. Στον αντίποδα, οι θεσμίσεις βάσης του TEV-DEM βρίσκονται σε σχέση έντασης με τους υπό απόσπαση θεσμούς αντιπροσώπευσης ενός εμβρυακού κράτους, που αναδύεται μέσα από τις στάχτες του πολέμου. Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του αντίπαλου πόλου παίζει το Κουρδικό Εθνικό Συμβούλιο, η συντηρητική πολιτική δύναμη των Κούρδων της Συρίας που σχετίζεται με τη συντηρητική κυβέρνηση Μπαρζανί του Βορείου Ιράκ. Εγγυητικό ρόλο για την εύθραυστη ισορροπία υπέρ της λαϊκής εξουσίας παίζουν οι ένοπλες λαϊκές πολιτοφυλακές της Ροζάβα [YPG/YPJ]. Η εγγενώς αντιφατική αυτή διαδικασία ανάδυσης μίας δυαδικής εξουσίας στη Ροζάβα περιπλέκεται περαιτέρω από το γεγονός ότι η κοινωνική επανάσταση στην περιοχή περιστοιχίζεται από συντριπτικά ανώτερες εχθρικές δυνάμεις [ISIS, τουρκικό κράτος, συριακό κράτος] και βρίσκεται σε έναν εξωτερικό πόλεμο άνευ ορίων για την επιβίωσή της.

Οι αριστερές αναλύσεις για τον ρόλο της Ροζάβα στην περιοχή αντιμετωπίζουν τα εξής εγγενή στις μαρξιστικές θεωρίες περί ιμπεριαλισμού προβλήματα:

α/ Επειδή εκκινούν από μία κρατικιστική ανάλυση του κοινωνικού γίγνεσθαι, στις θεωρίες του ιμπεριαλισμού το μοριακό υποκείμενο για τη διαμόρφωση των διεθνών συσχετισμών είναι το έθνος-κράτος. Ο λαϊκός παράγοντας σε διεθνές επίπεδο “εκπροσωπείται” μέσω αυτού. Ωστόσο, τα κράτη δεν εκπροσωπούν τις κοινωνίες, στις οποίες κυριαρχούν, καθώς συνιστούν θεσμούς εξουσίας αποσπασμένους από το κοινωνικό σώμα. Καμιά λοιπόν λαϊκή μορφή εξουσίας δεν μπορεί να εκπροσωπηθεί από το κράτος, στα γεωγραφικά όρια του οποίου παλεύει. Ως αποτέλεσμα, ο λαϊκός παράγοντας απουσιάζει εν πολλοίς από τις ιμπεριαλιστικές αναλύσεις για τη διαμόρφωση των διεθνών συσχετισμών. Εξαιτίας αυτής της απουσίας, εγγενούς σε κάθε κρατικιστική πολιτική ανάλυση, οι οπαδοί της ιμπεριαλιστικής θεωρίας αναζητούν τις μη ιμπεριαλιστικές δυνάμεις σε κρατικούς σχηματισμούς, κάποτε της πρώην ΕΣΣΔ, τώρα του Ιράν και της

Ρωσίας. Αντίθετα, μία ανάλυση από τη σκοπιά του κοινωνικού ανταγωνισμού και από τα κάτω αναλύει το διεθνές γίγνεσθαι με βάση τις σχέσεις/δυνάμεις εξουσίας, που το διαμορφώνουν. Σήμερα περισσότερο από ποτέ, η πολιτική δεν μονοπωλείται από το κράτος, όπως πιστεύουν οι μαρξιστές. Αντίθετα, τα οριζόντια κινήματα δικτυώνονται σε διεθνές επίπεδο. Μία ανάλυση από τη σκοπιά του κοινωνικού ανταγωνισμού και από τα κάτω τοποθετεί εκεί τον λαϊκό παράγοντα, από εκεί αντλεί και διδάγματα για το ποιες είναι οι δικές μας δυνάμεις στον πλανήτη, αυτοί με τους οποίους παλεύουμε ώμο-ώμο.

β/ Επειδή εκκινούν από μία οικονομιστική ανάλυση του κοινωνικού γίγνεσθαι, στις θεωρίες του ιμπεριαλισμού οι αντι-ιμπεριαλιστικές δυνάμεις είναι οι δυνάμεις της εργασίας, όπως εκπροσωπούνται από τα “εργατικά κράτη” [άλλη αντίφαση = ο εργάτης είναι καταπιεζόμενη κατηγορία στη σχέση κεφάλαιο/εργασία, δεν μπορεί να υπάρξει εργατικό κράτος, δηλαδή θεσμική κατάσταση στην οποία ο καταπιεζόμενος (εργάτης) θα είναι ταυτόχρονα και καταπιεστής (εργατικό κράτος)]. Απεμπολούνται έτσι οι δυνάμεις, που ιστορικά σε τελική ανάλυση έδωσαν και δίνουν τη μάχη απέναντι στην επέκταση του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής. Αυτές οι δυνάμεις δεν ήταν οι δυνάμεις της εργασίας, που είναι αποτέλεσμα της καπιταλιστικής αντίφασης και αναπαράγονται εντός της. Είναι οι αντι-αποικιοκρατικές δυνάμεις των ιθαγενικών κινήματων και των κοινοτήτων των κοινών, που αναπαράγονταν και αναπαράγονται σε σχετική εξωτερικότητα από τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής και το κράτος. Με δυο λόγια, η αντίσταση στην επεκτατική φύση του κεφαλαίου, που σε διεθνές επίπεδο αναπαράγει σχέσεις εξάρτησης και κυριαρχίας μεταξύ των λαών, λαμβάνει χώρα από τις κοινωνικές δυνάμεις τις οργανωμένες μέσα από κοινωνικές σχέσεις σε διαλεκτική εξωτερικότητα με το σύμπλεγμα κρατών/κεφαλαίου, οι δυνάμεις δηλαδή, η υπαγωγή των οποίων στον κεφαλαιοκρατικό τρόπο παραγωγής δεν έχει ολοκληρωθεί [ούτε και πρόκειται ποτέ να ολοκληρωθεί].

Επί του συγκεκριμένου. Στη σύγκρουση στη Συρία ποιες είναι οι

δυνάμεις, που προωθούν την επέκταση του καπιταλιστικού τρόπου κοινωνικής αναπαραγωγής, τις εξαρτήσεις/σχέσεις κυριαρχίας του, τον πόλεμο; Παραμένοντας στο επιφανόμενο των κοινωνικών πραγμάτων οι ορθόδοξοι μαρξιστές απαντούν πως τέτοιες δυνάμεις είναι κρατικές οντότητες, που χτίζουν διεθνή συστήματα εξάρτησης/κυριαρχίας πέρα από την επικυριαρχία των ΗΠΑ [Ιράν, Ρωσία, Άσαντ κτλ]. Στην ερώτηση ποια είναι τα διαφοροποιά στοιχεία τέτοιων συστημάτων γεωπολιτικής κυριαρχίας από το σύστημα ηγεμονίας των ΗΠΑ υπάρχουν μόνο ασάφειες. Πιο κριτικοί μαρξιστές ξεχειλώνουν τη θεωρία του ιμπεριαλισμού, ισχυριζόμενοι πως το ιμπεριαλιστικό παιχνίδι κινείται σε μία δυναμική διαλεκτική, όπου δεν υπάρχει απaráλλακτη ιμπεριαλιστική ουσία σε κάποιους παίκτες αλλά αυτοί την αποκτούν ή την απεκδύονται ανάλογα με τους συσχετισμούς δύναμης στη διεθνή σκακιέρα.

Η δική μας απάντηση είναι συγκεκριμένη. Τα κράτη είναι σχηματισμοί εξουσίας αποσπασμένης από τις κοινωνίες τους και δεν τις εκπροσωπούν. Περαιτέρω, τα σύγχρονα κράτη λειτουργούν ως σύμπλεγμα με το κεφάλαιο, αποτελώντας από κοινού μία συνολική δύναμη προώθησης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής σε κάθε έκφανση της κοινωνικής ζωής. Περαιτέρω, οι κρατικοί σχηματισμοί αποτελούν μορφές εξουσίας, που είναι συμβατές μεταξύ τους και βρίσκονται σε διαρκή απρόσκοπτη διεπαφή, άσχετα αν βρίσκονται στο κέντρο ή στην περιφέρεια του συστήματος. Συνεπώς, η συγκρότηση ενός σύγχρονου αντικαπιταλιστικού πλέγματος σχέσεων/δυνάμεων εξουσίας σε διεθνές επίπεδο δεν δύναται να προέλθει από δυνάμεις και θεσμούς εξουσίας συμμετρικούς μεταξύ τους και συμπλεγμένους με την καπιταλιστική κοινωνική αναπαραγωγή. Η ιστορία και η σύγχρονη διεθνής συγκυρία αποδεικνύουν, άλλωστε, ότι με το παιχνίδι του “ιμπεριαλισμού” ήταν πλήρως συμβατή η ΕΣΣΔ, όπως και τώρα η Ρωσία, η Κίνα, η Βραζιλία και το Ιράν.

Υπάρχει κάτι έξω από τον “ιμπεριαλισμό” κρατών/κεφαλαίου; Για όσους διακονούν σε μία πολιτική οικονομία της παραγωγής με κέντρο την αστικο-ϊδεολογικά διαχωρισμένη οικονομία από την

πολιτική, τίποτα δεν υπάρχει πέρα από τον καπιταλισμό. Για εμάς, που συγκροτούμε, αντλώντας και από τα εργαλεία της κριτικής πολιτικής οικονομίας, μια αντιεξουσιαστική υλιστική θεωρία περί κοινωνικής αναπαραγωγής με κέντρο ανάλυσης την κοινωνική εξουσία, υπάρχουν ταυτόχρονα και ανταγωνιστικά συστήματα κοινωνικής αναπαραγωγής πέρα από τον καπιταλισμό, τα οποία και συνιστούν το δικό μας κέντρο ανάλυσης. Στο διεθνές επίπεδο, η ανασχεση της επέκτασης του καπιταλισμού δεν γίνεται τόσο σε κάθετο όσο σε οριζόντιο επίπεδο μέσα από τις κοινότητες αγώνα και κοινωνικής αναπαραγωγής με βάση τα κοινά, που συγκροτούνται σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Αυτά μας μεταφέρουν οι από- και μετα- αποικιοκρατικές επεξεργασίες και η ιθαγενική σκέψη. Στη διεθνή σκακιέρα, τέτοιες μορφές εξουσίας δεν μπορούν να έρθουν σε διεπαφή με το σύμπλεγμα κρατών/κεφαλαίου, γιατί είναι ασύμβατες και ασύμμετρες με το κυρίαρχο σύστημα εξουσίας. Μία τέτοια μορφή εξουσίας είναι οι ομοσπονδιομένες κοινότητες άμεσης δημοκρατίας στη Ροζάβα.

Καταλήγοντας, η εξεγερμένη Ροζάβα είναι ένα κοινωνικό εγχείρημα τεράστιας ακτινοβολίας, τόσο για την περιοχή της Μέσης Ανατολής όσο και για τα ριζοσπαστικά κινήματα όλου του κόσμου. Είναι η τιτάνια προσπάθεια τεράστιων κοινωνικών κομματιών στην περιοχή να αμφισβητήσουν και να επαναδιαπραγματευτούν όλες τις μορφές κυριαρχίας, ξεκινώντας από την πατριαρχία και την πολιτική/οικονομική κυριαρχία και φτάνοντας μέχρι την ανεξαρτησία από κράτη και στρατούς. Όλοι οι [δια]κρατικοί φορείς κοινωνικής εξουσίας, που δραστηριοποιούνται πολιτικά και στρατιωτικά στην περιοχή, από το συριακό και το τουρκικό κράτος μέχρι το Ιράν, τη Ρωσία, τις ΗΠΑ και την ΕΕ, αποτελούν δρώντες στο ίδιο γεωπολιτικό παιχνίδι εξουσίας και απολύτως συμβατές μορφές εξουσίας με την εγγενή τάση επεκτασιμότητας του κεφαλαίου, που προκαλεί τον πόλεμο. Έτσι, οι όποιες θέσεις στον μεταξύ τους ανταγωνισμό, είτε υπέρ είτε εναντίον είτε με ουδέτερη στάση απέναντι στη Ροζάβα, είναι απολύτως εφήμερες και αντικείμενο κυνικού παζαριού για την κατάταξή τους σε καλύτερες γεωπολιτικές θέσεις. Σήμερα, τα αμερικανικά και ρωσικά αεροπλάνα

βομβαρδίζουν θέσεις του ISIS σε συνεννόηση με τις χερσαίες δυνάμεις των μαχητών των YPG/YPJ, ενώ ο κρατικός συριακός στρατός δεν κάνει εκτεταμένες εχθροπραξίες κατά της Ροζάβα. Αύριο, είναι πολύ πιθανό, ανάλογα με τη γεωπολιτική συγκυρία, τα αμερικανικά ή τα ρωσικά αεροπλάνα να βομβαρδίζουν θέσεις των YPG/YPJ σε συνεννόηση με τις χερσαίες δυνάμεις του κρατικού συριακού στρατού, ενώ οι Αμερικανοί ή οι Ρώσοι να παζαρεύουν τη δήθεν υποστήριξή τους στη Ροζάβα με οποιοδήποτε άλλο γεωπολιτικό αντάλλαγμα.

Αντιθέτως, η λαϊκή εξουσία της Ροζάβα αποτελεί μορφή εξουσίας ασύμβατη με τις κρατικές μορφές εξουσίας και, ως εκ τούτου, δυνάμει ανεξέλεγκτη για τα γεωπολιτικά παιχνίδια ολονών. Είναι ο λαϊκός παράγοντας, που οι αποικιοκρατικές δυνάμεις πρώτα επιθυμούν να προσεταιριστούν, αφού αντλεί τη δύναμή του από το γεγονός πως είναι κοινωνικοποιημένος, και κατόπιν είναι έτοιμοι να τον ελέγξουν είτε δια της κρατικοποίησης είτε καταστρέφοντάς τον πολιτικά και στρατιωτικά. Η μόνη λοιπόν περίπτωση η Ροζάβα να λειτουργήσει ως εργαλείο αποικιοκρατίας στην περιοχή, είναι να πάψει να υφίσταται ως αυτό που είναι, δηλαδή ως διαδικασία κοινωνικής επανάστασης, και να μεταβληθεί σε θεσμισμένη εξουσία ομόλογη των λοιπών γεωπολιτικών παικτών, δηλαδή αστικό κράτος. Από την πλευρά μας δεν αναλύουμε τη διεθνή κατάσταση για τη συμμετοχή σε εξουσιαστικά παιχνίδια γεωπολιτικής, αλλά για την αναβάθμιση των θέσεων της κοινωνικής αντιεξουσίας στον διεθνή κοινωνικό ανταγωνισμό. Είμαστε λοιπόν και θα είμαστε στη Μέση Ανατολή με τις δυνάμεις της ελευθερίας, τα αυτόνομα κοινωνικά κινήματα, που παλεύουν για την κοινωνική χειραφέτηση. Δύναμη στη Ροζάβα και στα όπλα της!

Θεσμίζοντας την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία

Αντώνης Μπρούμας

Στις 14 Ιουλίου τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Εργασίας για την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία (ΚΑΟ). Ρητός σκοπός του σ/ν είναι η δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για τους φορείς της ΚΑΟ. Το συγκεκριμένο σ/ν αποτελεί μέρος του «παράλληλου προγράμματος» της κυβέρνησης και διακηρυγμένο πυλώνα της πολιτικής του ΣΥΡΙΖΑ ήδη από την εποχή του πολύπαθου «προγράμματος της Θεσσαλονίκης». Είχε προηγηθεί ο Ν. 4019/2011 της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ, με τον οποίο είχαν τεθεί οι βάσεις της εγχώριας κρατικής ρύθμισης του κοινωνικού τομέα της οικονομίας.

Το υπό διαβούλευση σ/ν της κυβέρνησης κάνει ορισμένα δειλά βήματα μπροστά σε σχέση με τον υφιστάμενο Ν. 4019/2011. Ταυτόχρονα όμως προωθεί επιμέρους σκοπούς ξένους προς τα συμφέροντα της ΚΑΟ, που αυξάνουν τις εξαρτήσεις από το κράτος και παγιώνουν την παραπληρωματικότητα της ΚΑΟ σε σχέση με την αγορά. Πιο συγκεκριμένα, το σ/ν εισάγει κατάλληλα κριτήρια για τον χαρακτηρισμό των φορέων της ΚΑΟ, όπως την απόλυτη ισότητα στη λήψη των αποφάσεων, τη δίκαιη κατανομή των αμοιβών και την περιορισμένη διανομή του πλεονάσματος της παραγωγής.

Ωστόσο, δεν βαθαίνει την δημοκρατία και τον δημοκρατικό έλεγχο στο εσωτερικό των φορέων της ΚΑΟ σε σχέση με τον Ν. 4019/2011. Τέτοιο βάθεμα θα ήταν δυνατό με την πρόβλεψη της δυνατότητας για την ύπαρξη θεσμών ανακλητότητας, μομφής και εναλλαξιμότητας στα όργανα της διοίκησης, για την ανάκληση αποφάσεων της διοίκησης από τη Γενική Συνέλευση, για τη συχνότερη από δύο έτη εναλλαγή προσώπων στη διοίκηση, για την οικονομική και διοικητική διαφάνεια καθώς και για συγκεκριμένα δικαιώματα της μειοψηφίας των συνεταίρων. Το πιο σημαντικό, επιτρέπει κόντρα στις καλύτερες παραδόσεις του συνεταιριστικού

κινήματος, όπως άλλωστε και ο Ν. 4019/2011, την πρόσληψη από φορείς ΚΑΟ εργαζομένων, μη-μελών του συνεταιρισμού και επομένως διαιωνίζει τον εύλογο φόβο νόθευσης της δημοκρατίας του θεσμού και χρήσης του ως οχήματος εμπορευματοποίησης της εργασίας και δολώματος για την ιδιωτικοποίηση κρατικά παρεχόμενων υπηρεσιών.

Επίσης, το σ/ν δεν προβαίνει σε ποσοτικοποίηση της δίκαιης κατανομής των αμοιβών με κίνδυνο η πρόβλεψη αυτή να αποτελέσει απλό ευχολόγιο. Τέτοια ποσοτικοποίηση θα ήταν η απαγόρευση σε φορείς της ΚΑΟ μίας διαφοράς ανώτατων/κατώτατων απολαβών οποιουδήποτε είδους, η οποία θα ξεπερνούσε τους τρεις βασικούς μισθούς. Τέλος, το σ/ν δεν απαγορεύει την διανομή του πλεονάσματος, ακολουθώντας έτσι την συντηρητική λογική μέσα στο συνεταιριστικό κίνημα ότι οι συνεταιρισμένοι παραγωγοί είναι και εξατομικευμένοι ιδιοκτήτες του συνεταιρισμού. Μία εναλλακτική ριζοσπαστική λογική δεν λογίζει τους συνεταιριστές ως μικρο-ιδιοκτήτες αλλά ως συνεταιρισμένους παραγωγούς για το γενικότερο κοινωνικό όφελος. Η μη διανομή του πλεονάσματος συγκροτεί τον συνεταιρισμό με όρους κοινής, όχι ατομικής ή κρατικής, ιδιοκτησίας και σωρεύει το πλεόνασμα ως αναγκαίο παραγωγικό κεφάλαιο για την διαρκή επιδίωξη της κοινωνικής ωφέλειας.

Εντούτοις, το σ/ν κατατρύχεται από σοβαρά προβλήματα ως προς την γενική του κατεύθυνση. Έτσι, ναι μεν διευρύνει το παραγωγικό πεδίο της ΚΑΟ σε σχέση με τον Ν. 4019/2011, εισάγοντας τις πρόσθετες δυνατότητες παραγωγικής δραστηριότητας στους τομείς της συλλογικής ωφέλειας των συνεταιρισμένων εργαζομένων, των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος, της κοινωνικής καινοτομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Ωστόσο, με τον τρόπο αυτόν καταδικάζει την ΚΑΟ στα οριοθετημένα αυτά πεδία παραγωγικής δραστηριότητας και, συνεπώς, σε σχέση παραπληρωματικότητας με την ιδιωτική οικονομία της αγοράς, που απλώνεται σε όλο το φάσμα της κοινωνικής αναπαραγωγής. Το πιο σημαντικό, αποκλείει την γενικευμένη επέκταση της ΚΑΟ στη βασισμένη στα κοινά παραγωγή.

Αποθαρρύνει έτσι τη σύμπραξη των κοινοτήτων των κοινών με τους φορείς της ΚΑΟ και την ενίσχυση αμφότερων των δύο αυτών μορφών κοινωνικής παραγωγής. Μία σύμπραξη, που μπορεί να λάβει εκρηκτικές διαστάσεις, αν οι φορείς της ΚΑΟ αναπτύσσονται στα πεδία οριοθέτησης των κοινοτήτων των κοινών, όπου είναι αναγκαία η ένταση εργασίας και όπου η κυριαρχία του αγοραίου συστήματος ροής αξίας πάνω στη σφαίρα των κοινών καθιστά δυσχερή την ανάπτυξη οικονομιών δώρου.

Επιπλέον, όπως έχει δείξει η εμπειρία της Βενεζουέλας, οι πιο επιτυχημένες συνεταιριστικές μορφές του 21^{ου} αιώνα είναι οι κοινοτικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις, που διαχειρίζονται τοπικούς πόρους και ανάγκες και όπου συμμετέχει και η τοπική κοινωνία. Τέτοιοι συνεταιρισμοί αντλούν την δύναμή τους από το ρίζωμα στην τοπική κοινότητα και από την ενδυνάμωση ενός κοινοτικού συνταγματισμού, που καταργεί στην πράξη τους ψευδεπίγραφους διαχωρισμούς μεταξύ πολιτικής και οικονομίας του αστικού τρόπου σκέψης. Η προοπτική αυτή θα μπορούσε να βρει την αντανάκλασή της στον νόμο μέσα από την πρόβλεψη μίας νέας μορφής κοινοτικού συνεταιρισμού για την παραγωγή κοινοτικών προϊόντων/υπηρεσιών γενικότερου ενδιαφέροντος με την συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και με δυνατότητα παραχώρησης χρήσης τοπικών πόρων από το κράτος υπό όρους βιωσιμότητας.

Εν γένει, από το σ/ν λείπει η πνοή μιας γενικής κατεύθυνσης για τη σύσταση του κοινωνικού τομέα της οικονομίας, ενός τομέα που οριοθετείται από τον τομέα της ιδιωτικής οικονομίας της αγοράς. Αντίθετα, διαπνεέται από τη λογική, που επικρατεί και στην ΕΕ, με βάση την οποία ΚΑΟ και ιδιωτική οικονομία ταυτίζονται με την ΚΑΟ να συνιστά στην ουσία κομμάτι της ιδιωτικής οικονομίας της αγοράς. Η ταύτιση ΚΑΟ και κερδοσκοπικών επιχειρήσεων, που προβλέπεται σε πολλά σημεία του σ/ν, όπως και στον υφιστάμενο Ν. 4019/2011, αποτελεί άδικη εξίσωση της μεταχείρισης άνισων καταστάσεων. Στηρίζεται δηλαδή στη λανθασμένη αντίληψη ότι οι φορείς της ΚΑΟ παράγουν και διανέμουν μόνο εμπορεύματα και κεφάλαιο και όχι εναλλακτικές

αξίες αλληλεγγύης, συνεργασίας, μοιράσματος, συλλογικότητας, που είναι εξίσου ή και περισσότερο κοινωνικά ωφέλιμες, εντούτοις όμως «αόρατες» για το κυρίαρχο σύστημα ροής αξίας. Και στην εξίσου λανθασμένη αντίληψη πως οι φορείς ΚΑΟ μπορούν να ανταγωνιστούν επί ίσοις όροις τις κερδοσκοπικές επιχειρήσεις στην αγορά. Εκτός των ρυθμιστικών αδικιών της τυπικής ισότητας ουσιαστικά άνισων καταστάσεων μία προσέγγιση ομαδοποίησης της ΚΑΟ με την ιδιωτική οικονομία της αγοράς έχει την πρόσθετη επίπτωση ότι συμπεριλαμβάνει την ΚΑΟ στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου απαγόρευσης κρατικών ενισχύσεων, του βασικού οχήματος της ΕΕ για την εμπορευματοποίηση τομέων της παραγωγής, και επί της ουσίας απαγορεύει την ευνοϊκή ρύθμιση των φορέων ΚΑΟ έναντι των κερδοσκοπικών επιχειρήσεων. Έτσι, τέτοιου τύπου ιδεολογικές συλλήψεις γύρω από τη ρύθμιση της ΚΑΟ καταδικάζουν μέσω της κρατικής επιβολής την τελευταία σε παραπληρωματικό μαξιλαράκι απορρόφησης των αρνητικών εξωτερικοτήτων της ιδιωτικής οικονομίας της αγοράς. Και πάντως σαμποτάρουν τον εκπεφρασμένο σκοπό του σ/ν για τη δημιουργία ενός «ευνοϊκού περιβάλλοντος» για τους φορείς της ΚΑΟ.

Τέλος, το σ/ν επιβαρύνει σημαντικά τα διαχειριστικά κόστη για τη σύσταση και λειτουργία των φορέων ΚΑΟ την ίδια στιγμή που με αλληπάλληλες νομοθετικές πρωτοβουλίες των τελευταίων ετών η σύσταση και λειτουργία των κερδοσκοπικών επιχειρήσεων έχει υπεραπλουστευτεί. Υπάγοντας δε στο ΓΕΜΗ τις ΚΟΙΝΣΕΠ τους επιβάλλει ένα πρόσθετο ετήσιο κόστος της τάξης των περίπου 150€. Αυτό όμως που θέτει σε κίνδυνο ολόκληρο το εγχείρημα της ΚΑΟ στην Ελλάδα είναι η απονομή στο μητρώο κοινωνικής οικονομίας εξουσιών ελέγχου της σκοπιμότητας των δραστηριοτήτων των φορέων ΚΑΟ. Με τις σχετικές διατάξεις του σ/ν το μητρώο κοινωνικής οικονομίας αποκτά τη διακριτική ευχέρεια να αποφασίζει για το αν η καθημερινή δραστηριότητα των φορέων ΚΑΟ καλύπτει τους όρους υπαγωγής σε αόριστες νομικές έννοιες, όπως η κοινωνική ωφέλεια, η κοινωνική καινοτομία και η βιώσιμη ανάπτυξη. Στην πράξη ο έλεγχος σκοπιμότητας του μητρώο πάνω στους φορείς ΚΑΟ αυξάνει σε επικίνδυνο βαθμό την εξάρτηση από τη βούληση του κράτους, ενώ

καθιστά τους φορείς ΚΑΘ έρμαια στις εκάστοτε δυνάμεις που επικρατούν στην κρατική γραφειοκρατία. Τέτοιος βαθμός εξάρτησης και ελέγχου σκοπιμότητας δεν υφίσταται για καμία άλλη νομική μορφή, κερδοσκοπική ή μη, και δημιουργεί σοβαρή αβεβαιότητα για τους ανθρώπους που επιθυμούν να βιοποριστούν ή ήδη βιοπορίζονται μέσα από δομές κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας.

Νεοφιλελεύθερη ΕΕ και Ακροδεξιά: Μια Σχέση Διαλεκτικής

Αντώνης Μπούμας

Η σύγχρονη Ευρώπη σημειώνει ακροδεξιές τάσεις σε επίπεδο εξουσίας. Στη Φινλανδία, στην Πολωνία και στην Ουγγαρία η ακροδεξιά ήδη συμμετέχει στην κυβέρνηση, ενώ στην Ολλανδία, στη Γαλλία και στην Αυστρία αποτελεί την πρώτη πολιτική δύναμη με βάση τις δημοσκοπήσεις. Ακολουθούν σε ακροδεξιά δυναμική χώρες όπως η Δανία, η Ελβετία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία. Δεν θα επεκταθούμε εδώ για τις αντίστοιχες τάσεις στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, που εκδηλώνονται με ακόμη πιο ηχηρά χουλιγουντιανό τρόπο με τους υποψηφίους του Ρεπουμπλικανικού κόμματος για την προεδρία των ΗΠΑ. Πέρα βέβαια από τις κάλπες και την αντιπροσώπευση, τα πράγματα στη βάση των κοινωνιών είναι πολύ πιο σύνθετα, όπου διαδραματίζεται μία άγρια μάχη των ακροδεξιών δυναμικών με τα ζωντανά κομμάτια της κοινωνίας και τα ριζοσπαστικά κοινωνικά κινήματα. Το επιχείρημα του γράφοντος είναι πως η σημερινή ακροδεξιά βρίσκεται σε μία ιδιότυπη διαλεκτική σχέση με τον κυβερνώντα ευρωπαϊκό νεοφιλελευθερισμό και ήδη αναπτύσσει μία

δυναμική ηγεμονίας, τουλάχιστον στον πυρήνα της σύγχρονης Ευρώπης.

Η ακροδεξιά σήμερα έχει σύγχρονα αίτια, καινοτόμα χαρακτηριστικά και μεγάλη εμβέλεια. Έτσι, συγκρίσεις με το παρελθόν του φασισμού/ναζισμού είναι σε πολύ μικρό βαθμό βοηθητικές. Σε γενικές γραμμές, η ακροδεξιά αποτελεί μία κοινωνικο-πολιτική απάντηση στις αρνητικές εξωτερικότητες της καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης. Απαντά επίσης στην αποσταθεροποίηση από την αγορά κάθε κοινωνικής δομής, η οποία ξεκινά από το κράτος και τα εταιρικά σχήματα και αγγίζει τις κάθε είδους ανθρώπινες κοινότητες και την οικογένεια. Έτσι λοιπόν, η ακροδεξιά στροφή κομίζει νέα στοιχεία για το κυρίαρχο σύστημα εξουσίας. Μέσα από την αναπόληση ενός παρελθόντος μίας φαντασιακής κοινότητας/έθνους, που σήμερα δέχεται επίθεση από τις δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης, συνθέτει μία νέα συγκολλητική ουσία για τις κοινωνίες, που ελλείπει από τους απρόσωπους θεσμούς της εμπορευματικής αγοράς και την αδύναμη κοινότητα του χρήματος.

Η ψευδο-κοινοτική αυτή πρόταση έχει μεγάλη απήχηση σε ομάδες πληθυσμού, όπως οι ευρωπαϊκές μεσαίες τάξεις, που έχουν υποστεί βαθιά αλλοτρίωση/εξατομίκευση από τη λειτουργία της αγοράς και έχουν απολέσει κοινοτικούς δεσμούς του παρελθόντος, ρέποντας έτσι σε έναν –τρομακτικό και για τους ίδιους– κοινωνικό κανιβαλισμό. Επίσης, είναι εξαιρετικά ευνοϊκή για τις κυρίαρχες τάξεις, που στον διαχωρισμό φίλου/εχθρού εύκολα εμπίπτουν εαυτές στην κατηγορία του φίλου, ενώ στην κατηγορία του εχθρού μπορούν εύκολα να νομιμοποιήσουν στη συνείδηση της κοινωνίας διάφορους αποδιοπομπαίους τράγους ως υπαίτιους για τις αρνητικές εξωτερικότητες της κυριαρχίας/εκμετάλλευσής τους πάνω στο κοινωνικό σώμα. Όπως και στον μεσαίωνα που η Εκκλησία κυριαρχούσε και βασάνιζε αλλά οι μάγισσες καίγονταν στην πυρά, έτσι και με τους ακροδεξιού τύπου σύγχρονους, πλην αρχέγονους, δυϊσμούς, οι κυρίαρχες δυνάμεις του σήμερα μπορούν να διαφεύγουν εύκολα από την κοινωνική οργή για την ανισότητα, επενδύοντας στον φόβο για τη διαφορετικότητα.

Τέλος, η ακροδεξιά πρόταση αποτελεί μοναδική ευκαιρία για την επανανομιμοποίηση των πολιτικών θεσμών του έθνους-κράτους, χωρίς να αλλάζει τίποτα στα γενεσιουργά κοινωνικά φαινόμενα της απονομιμοποίησής του. Παλιά οι Ρωμαίοι άρχοντες έδιναν στον λαό άρτο και θεάματα. Τώρα, οι αποσυντιθέμενες δομές των εθνών-κρατών από τη λαίλαπα της καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης μπορούν να συνεχίζουν τις ίδιες νεοφιλελεύθερες πολιτικές αλλά να αναστείλουν πρόσκαιρα τους ρυθμούς αποσύνθεσής τους πουλώντας εθνική ιδεολογία.

Σε αντίθεση με την προοδευτική απάντηση, που έχει κόστος για το άτομο, αφού απαιτεί ενεργοποίηση και δημιουργία εναλλακτικών κοινωνικών σχέσεων, η ακροδεξιά απάντηση είναι μικρο-κοινωνικά ελκυστική και μακρο-κοινωνικά άμεσα εφαρμόσιμη. Σε πολλά επίπεδα λειτουργεί μάλιστα παραπληρωματικά σε σχέση με τον νεοφιλελευθερισμό. Ενώ στον νεοφιλελευθερισμό η σύνδεση ατόμου – κοινωνίας παρέχεται μέσα από τον απρόσωπο θεσμό της αγοράς, στην ακροδεξιά παρέκκλιση μία τέτοια σύνδεση παρέχει ιδεολογικά στοιχεία που λειτουργούν συμπληρωματικά με την αγορά, όπως την αίσθηση μίας κοινότητας και κοινής μοίρας. Έτσι, η ακροδεξιά πρόταση παρέχει στο άτομο ένα αίσθημα του [ψευδο]ανήκειν χωρίς κανένα προσωπικό κόστος και μια ταυτότητα στη βάση διαχωρισμών φίλος/εχθρός, που δίνει μπούσουλα για την πλοήγηση μέσα σε μία πολυσύνθετη πραγματικότητα. Ταυτόχρονα, βασιζόμενη τυφλά στην ιεραρχία και σε μία πλήρως διαμεσολαβημένη σχέση με την πολιτική, αρκείται στη διαμόρφωση πολιτικής άποψης και στην ανάθεση της διαχείρισης του συλλογικού στους ηγέτες. Καλύπτοντας δε τις κοινωνικές αντιθέσεις μέσα από το έθνος, δεν απαιτεί από το άτομο τη σύγκρουση με τις σχέσεις κυριαρχίας/εκμετάλλευσης, αντίθετα τις συγκαλύπτει, τις νομιμοποιεί ως φίλιες και, τελικά τις επιτείνει.

Εντούτοις, η ακροδεξιά πρόταση για την κοινωνία δεν πέφτει από τον ουρανό. Αντιθέτως, πατά πάνω στα συντρίμια του κοινωνικού ιστού, που αναπαράγει ο νεοφιλελευθερισμός. Η καθημερινή βιωματική μετατροπή των ανθρώπων ως μέσων προς αλλότριους

σκοπούς από τον νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό, αποτελεί το ιδανικό υπόστρωμα του ναζισμού για τη μετατροπή των ανθρώπων ως μέσων προς τον ανώτερο εθνικό σκοπό των στρατοπέδων συγκέντρωσης και των πολέμων. Η εργαλειακή λογική κόστους/οφέλους, όπου η πληροφορημένη για τις κοινωνικές αντιθέσεις πολιτική αντικαθίσταται από έναν ψευδοαντικειμενικό τεχνοκρατισμό, γίνεται το υπερεργαλείο της ακροδεξιάς πρότασης για το βάθεμα της διαχείρισης του ανθρώπινου όντος ως γυμνής ζωής. Η υποκριτική αδιαφορία του νεοφιλελευθερισμού για τις ανισότητες κοινωνικής εξουσίας, που αναπαράγονται από το κεφάλαιο και τις εμπορευματικές αγορές ως δήθεν το απόγειο της ελευθερίας, νομιμοποιεί εύκολα την εξύμνηση της κοινωνικής ιεραρχίας και κυριαρχίας, που απαντάται στον ολοκληρωτισμό.

Στο μακρο-κοινωνικό επίπεδο, η ακροδεξιά πρόταση είναι πρόταση εξουσίας. Αφήνοντας άθικτο το νεοφιλελεύθερο οικονομικό μοντέλο στο εσωτερικό, επενδύει σε έναν προστατευτισμό στις σχέσεις με τη διεθνή αγορά. Και κυρίως αναιρεί βασικές δημοκρατικές κατακτήσεις, τάση – κλειδί στη σύγχρονη φάση του καπιταλισμού και μεγάλο ζητούμενο για τη νεοφιλελεύθερη ολοκλήρωση των κοινωνιών. Έτσι, η ακροδεξιά απάντηση βαθαίνει κάποιες πλευρές της παγκοσμιοποίησης (οικονομικός ανταγωνισμός μεταξύ εθνικών οικονομιών, εντατικοποίηση εκμετάλλευσης της εργασίας και καταστροφής των φυσικών πόρων, μετάβαση προς μη δημοκρατικά καθεστώτα). Αποτελεί όμως σημαντικό κίνδυνο για κάποιες άλλες, αφού διαθέτει μία εγγενή ροπή προς την αυτοκαταστροφή. Σε μικρο-κοινωνικό επίπεδο, η ροπή αυτή οφείλεται στην επένδυση σε κατά βάση σκοτεινά στοιχεία της ανθρώπινης ουσίας, όπως ο φόβος για τον άλλο, ο ετεροκαθορισμός μέσα από το δίπολο φίλου/εχθρού, το μίσος και ο πόλεμος κατά του διαφορετικού, αντί για φωτεινά στοιχεία όπως το μοίρασμα, η αλληλεγγύη, η συνεργασία, η δημοκρατική αυτο-κυβέρνηση. Αν οι ανθρώπινες κοινωνίες στηρίζονται κατά το μέγιστο μέρος τους στη συνεργασία, εύλογα αντιλαμβάνεται κανείς το πόσο διαλυτικά λειτουργούν οι από τα πάνω επιβολές αντίρροπων τάσεων. Ωστόσο, κάθε ακροδεξιά παρέκκλιση του νεοφιλελευθερισμού δεν ρέπει προς τον πόλεμο μόνο στο

εσωτερικό κάθε κοινωνίας, αλλά επεκτείνεται στον πόλεμο και μεταξύ κοινωνιών. Το γεγονός αυτό αναπόφευκτα διακινδυνεύει στο σύνολό της την εύρυθμη λειτουργία των αγορών. Η ακροδεξιά πρόταση αποτελεί λοιπόν επιλογή για το κυρίαρχο σύστημα εξουσίας, αλλά ένα είδος επιλογής – τελευταίου καταφυγίου για τη διατήρηση της κοινωνικής αναπαραγωγής.

Στην έφοδο προς το κράτος, η σημερινή ακροδεξιά δεν δομείται σε τόσο μεγάλο βαθμό όπως στον μεσοπόλεμο, δηλαδή με μαζικά τάγματα εφόδου στους δρόμους. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι ο ίδιος με τον λόγο που δε συμβαίνει το ίδιο με τη σύγχρονη δόμηση της αριστεράς, που συγκροτεί μεν κινήματα, αλλά όχι σαν τα μαζικά εργατικά κινήματα του παρελθόντος. Ο θρυμματισμός της σχέσης του ατόμου με οποιαδήποτε συλλογικότητα μέσω της εσωτερίκευσης της αγοραίας λογικής έχει –φαίνεται– έρθει για να μείνει. Το ζήτημα αυτό δεν μπορεί να ξεπεραστεί εύκολα από την αριστερά, που κινείται πάνω στη συγκρότηση εναλλακτικών κοινωνικών σχέσεων στη βάση της κοινωνίας. Αντίθετα, για την ακροδεξιά αρκεί η ανάθεση από το άτομο της τύχης του σε κάποιον ηγέτη και η νομιμοποίηση μίας τέτοιας ανάθεσης, ώστε να ξεπεραστεί το οργανωτικό πρόβλημα. Ο έτσι και αλλιώς ολοκληρωτικός πυρήνας του κράτους είναι άλλωστε πολύ πιο εξορθολογισμένος από τα τάγματα εφόδου, αφού καταληφθεί η εξουσία, όπως αντιλήφθηκε ο Χίτλερ ήδη από τη νύχτα των μεγάλων μαχαιριών. Έτσι, η ακροδεξιά, σε αντίθεση με τις προοδευτικές δυνάμεις της ανθρωπότητας, έχει συμβατή με το υπάρχον και έτσι άμεσα εφαρμόσιμη πρόταση εξουσίας, συνιστάμενη στην επίταση των ήδη υφιστάμενων τάσεων κοινωνικού κανιβαλισμού και ολοκληρωτισμού, που εγκυμονούνται στον νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό.

Όταν καταστεί ηγεμονική και πριν ακόμη πάρει την κυβέρνηση, οποιαδήποτε πολιτική δύναμη αντανakλάται στις κεντρικές πολιτικές αποφάσεις. Έτσι, πριν ακόμη η ακροδεξιά έρθει στην εξουσία στον πυρήνα της ΕΕ, η ηγεμονία της ήδη αντανakλάται στην υφιστάμενη διακυβέρνηση μέσα από τη λήψη αποφάσεων ακροδεξιάς κατεύθυνσης. Οι αντιδραστικές πολιτικές στην κορυφή

της ΕΕ αποτελούν το αποτέλεσμα της διαλεκτικής αυτής σχέσης της ακροδεξιάς με τον κυρίαρχο νεοφιλελευθερισμό. Η ακροδεξιά παρέκκλιση του νεοφιλελευθερισμού είναι συμβατή με μία συνέχεια της υφιστάμενης διαδικασίας παγκοσμιοποίησης. Προς το χειρότερο. Τον πόλεμο. Υπάρχει όμως και η προοδευτική απάντηση στην υφιστάμενη διαδικασία παγκοσμιοποίησης, που στηρίζεται στην αλληλεγγύη, τη συνεργασία και τη δημοκρατία μέσα σε μια άλλου τύπου διεθνή κοινότητα. Σε αντίθεση με την ακροδεξιά, η προοδευτική απάντηση δεν είναι συμβατή με την υφιστάμενη διαδικασία παγκοσμιοποίησης. Έτσι, ακροδεξιές κυβερνήσεις ήδη βλέπουμε παντού χωρίς καμία ιδιαίτερη σύγκρουση με προϋφιστάμενες δομές εξουσίας, εθνικές ή διακρατικές. Αντίθετα, αριστερές κυβερνήσεις, αν υπάρξουν, γρήγορα απορροφώνται από τη δομική εξουσία των αγορών. Με δυο λόγια, η σημερινή διεθνής κατάσταση δεν αφήνει χώρο για την αλληλεγγύη και τη συνεργασία. Αφήνει όμως πολύ χώρο για τον πόλεμο. Από τη σκοπιά των ριζοσπαστικών κινημάτων και των κοινωνικών αγώνων, εδώ και είκοσι χρόνια παλεύουμε χτίζοντας έναν άλλον κόσμο, αυτόν της νιότης του κόσμου, μέσα και ενάντια στον δικό τους κόσμο, αυτόν της κυριαρχίας και της εκμετάλλευσης. Είναι όμως φανερό ότι οι σύγχρονες προκλήσεις μάς καλούν να περάσουμε σε ένα άλλο επίπεδο, αυτό της διεθνούς δικτύωσης των αγώνων μας.

Όπως και στις γενιές αγωνιστών του παρελθόντος, έτσι και σε εμάς αναλογεί ιστορικά να σηκώσουμε το γάντι των αγώνων ενάντια στον καπιταλισμό και στις σύγχρονες ολοκληρωτικές παρεκκλίσεις του, παίρνοντας τις τύχες της ανθρωπότητας στα χέρια μας.

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 18

Η αγγλική εκδοχή του κειμένου δημοσιεύεται στο roarmag.org

Να Μιλήσουμε για τα Κοινά

Αντώνης Μπρούμας

Για τους Μαρξ και Ένγκελς ο κομμουνισμός δεν είναι ένα ιδεώδες αλλά η πραγματική κίνηση, που λαμβάνει χώρα στο τώρα και στη βάση της κοινωνίας. Τα κοινά δεν είναι πράγματα αλλά κοινωνικές σχέσεις για την αναπαραγωγή της ζωής πέρα από το κράτος και την εμπορευματική αγορά μέσα από το μοίρασμα των πόρων και τον συνεργατισμό. Αποτελούν μία τρίτη μορφή κοινωνικής οργάνωσης με κέντρο την αυτοδιοικούμενη κοινότητα και συνθέτουν έναν ολόπλευρο τρόπο ζωής, που επανενώνει τον αστικό θρυμματισμό μεταξύ των σφαιρών της οικονομίας, της πολιτικής και του πολιτισμού. Μολονότι από τον 15^ο αιώνα και έπειτα διαρκώς εξωθούνται σε βίαιη υποχώρηση με την ανάδυση του αγοραίου κράτους και την διείσδυση του κεφαλαίου σε κάθε πτυχή της ζωής, υπολογίζεται ότι σήμερα από τα κοινά περίπου δύο δις ανθρώπων εξαρτούν την υλική τους επιβίωση. Πέραν αυτού, τα κοινά σήμερα αντεπιτίθενται με νέα δριμύτητα απέναντι στον ολοκληρωτισμό κρατών / κεφαλαίου στα πεδία τόσο του κοινωνικού ανταγωνισμού με την μορφή των οριζόντιων κοινωνικών κινημάτων όσο και της διανοητικής εργασίας με την μορφή της κοινοτικής ομότιμης παραγωγής γνώσης και πολιτισμού. Σήμερα τα κοινά συνιστούν το βασικό όχημα για την μετάβαση σε μετακαπιταλιστικές κοινωνίες αποανάπτυξης και ριζοσπαστικής δημοκρατίας.

Τα κοινά είναι ο μεγάλος άλλος της εμπορευματικής αγοράς. Απλώνονται από την κοινή χρήση και διαχείριση των οικοσυστημάτων και του δημοσίου χώρου, στο μοίρασμα και στην κοινή διαχείριση των υλικών πόρων, στις σχέσεις συλλογικότητας, φιλίας και συντροφιάς, στον συνεργατισμό μεταξύ συναδέλφων στην εργασία, και φτάνουν μέχρι τη γλώσσα, την επικοινωνία, την πληροφορία, τις κατακτήσεις του ανθρώπινου πνεύματος, την ιστορική μνήμη και τον πολιτισμό. Εμπερικλείοντας κάθε κοινωνική σχέση, που αναπαράγεται εκτός

κερδοσκοπικής συναλλαγής, τα κοινά αποτελούν την βασική σφαίρα, πάνω στην οποία τελικά στηρίζεται η υλική, κοινωνική και διανοητική αναπαραγωγή. Τα κυκλώματα των κοινών κυκλοφορούν και συσσωρεύουν τις αξίες της συνεργασίας και της αλληλεγγύης, που σε τελική ανάλυση νοηματοδοτούν και καθορίζουν σε μεσο- μακροπρόθεσμο επίπεδο τις ζωές μας.

Τα κοινά βρίσκονται σε μία ιδιότυπη διαλεκτική αλληλεπίδραση με το κεφάλαιο. Αποτελούν από τη μία την κύρια πηγή άντλησης της κοινωνικής εξουσίας του κεφαλαίου και, από την άλλη, τον βασικό αποδέκτη της απορρόφησης των αρνητικών εξωτερικοτήτων του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής. Έτσι, το κεφάλαιο υπεισέρχεται σε μία θανατηφόρο αδιέξοδη λαβή με τα κοινά, καθώς, όσο επιτείνει την καταστροφή τους, τόσο υπονομεύει τη δυνατότητά του για συσώρευση κοινωνικής εξουσίας. Φυσικά, δεν θα δαπανούσαμε ούτε στιγμή λύπης για τον «θάνατο» του κεφαλαίου, αν η ανθρωπότητα δεν ήταν εγκλωβισμένη στην ίδια αδιέξοδη αυτή λαβή. Ενώ όμως το κεφάλαιο εξαρτάται από τα κοινά, τα κοινά δεν εξαρτώνται από το κεφάλαιο. Οι κοινωνίες της υπαγωγής στην εξουσία του κεφαλαίου δεν είναι το τέλος της ιστορίας. Αντιθέτως, οι βασισμένες στα κοινά κοινωνίες μετάβασης σημειώνουν την απαρχή της ιστορίας της ανθρωπότητας.

Μέχρι πρότινος τα κοινά έλαμπαν δια της απουσίας τους στις αφηγήσεις του κοινωνικού γίγνεσθαι, που χαράσσονταν τόσο από οικονομολόγους όσο και από μαρξιστές. Ειδομένη από την σκοπιά είτε της κεφαλαιοκρατικής παραγωγής είτε της εμπορευματικής αγοράς η σφαίρα του κεφαλαίου θεωρούνταν πως μονοπωλεί τη σφαίρα της οικονομίας. Η τελευταία μάλιστα συλλαμβανόταν ως διαχωρισμένη και, συνεπώς, αυτονομημένη από την πολιτική, αναπαράγοντας έτσι τη στρατηγική του κεφαλαίου ακόμη και ανάμεσα σε ετερόδοξους πολιτικούς οικονομολόγους. Ένα πρώτο ρήγμα στην ιδεολογία του οικονομισμού επήλθε με την ριζοσπαστική ματιά του Καρλ Πολάνυι, που έτεινε πως η οικονομική δραστηριότητα είναι αδιάσπαστα ενσωματωμένη στις εκάστοτε κοινωνικο-ιστορικά προσδιορισμένες μορφές κοινωνικής ζωής, πως η κοινωνική εξουσία του κεφαλαίου δεν συγκροτείται

μόνο σε ένα αυτονομημένο οικονομικό πεδίο αλλά συγκροτεί ολόπλευρους κοινωνικούς σχηματισμούς με ιδιαίτερα πολιτικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά και πως το κεφάλαιο δεν μονοπωλεί την κοινωνική αναπαραγωγή αλλά αναμετράται διαρκώς με άλλες μορφές κοινωνικής οργάνωσης. Εντούτοις, τα κοινά εμφανίστηκαν ανάγλυφα όχι από τον κλονισμό της κυρίαρχης σύλληψης του κόσμου αλλά από τις σύγχρονες μετατοπίσεις κοινωνικής εξουσίας. Έτσι, η διείδυση του κεφαλαίου και του κράτους σε όλο και περισσότερες πτυχές κοινωνικής δραστηριότητας αποκάλυψε ότι τέτοιες πτυχές μέχρι πρότινος αναπαράγονταν μέσα από μία σφαίρα «άτυπης οικονομίας», που βρίσκεται σε εξωτερική σχέση με την εμπορευματική αγορά.

Στη σύγχρονη θεωρία η επεκτατική τάση κρατών / κεφαλαίου και η ακτινογράφηση του μεγάλου άλλου των κοινών έχει τύχει διαφορετικών προσλήψεων. Από τη μία, οι οικονομολόγοι διαβλέπουν έναν ορίζοντα όχι πια τυπικής αλλά πραγματικής υπαγωγής των κοινωνιών στην εξουσία του κεφαλαίου. Επεκτείνοντας τις παραδοχές και τις κατηγορίες της οικονομικής επιστήμης στην ερμηνεία και καθοδήγηση όλων των κοινωνικών φαινομένων, προτείνουν υπό τον τίτλο «θεωρία της λογικής επιλογής» [rational choice theory] μία πρακτική φιλοσοφία, σύμφωνα με την οποία κάθε πεδίο ανθρώπινης δραστηριότητας εκλαμβάνεται ως αγορά, κάθε διαθέσιμη επιλογή ως έχουσα μια συγκεκριμένη τιμή και κάθε δρων παίκτης ως έλλογος καταναλωτής, που διαθέτει έναν προϋπολογισμό και αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση του ιδιωτικού του οφέλους. Με όπλο την ερμηνεία του κόσμου μέσα από το αγοραίο αυτό πρίσμα διατείνονται ότι είναι δυνατή η κατάρτιση εφαρμοσμένων πολιτικών μεγιστοποίησης του κοινωνικού οφέλους όχι μόνο στην αυτονομημένη σφαίρα της οικονομίας αλλά σε πεδία μέχρι πρότινος ανέγγιχτα από την λογική του κεφαλαίου, όπως στη διαχείριση πληθυσμών, σε αγορές παρένθετων μητέρων, σε χρηματιστήρια εκπομπών ρύπων ή ακόμη και ειδών ζωής υπό εξαφάνιση, στη διαχείριση του γενετικού υλικού, αλλά μέχρι και στους ίδιους τους μηχανισμούς λήψης των πολιτικών αποφάσεων.

Από την άλλη, οι ετερόδοξοι θεωρητικοί εκτείνουν τις κλασικές μαρξικές κατηγορίες της κριτικής πολιτικής οικονομίας σε μία προσπάθεια να υπάγουν τις νέες μορφές, που παίρνει η κοινωνική εξουσία του κεφαλαίου, στα νοητικά τους σχήματα. Έτσι, η παραγωγή γίνεται κοινωνική αναπαραγωγή, η εργασία εκτείνεται στο να συμπεριλαμβάνει κάθε κοινωνική δραστηριότητα, που γίνεται εισδοχή στον κεφαλαιοκρατικό τρόπο παραγωγής, η εκμετάλλευση καταλαμβάνει κάθε μορφή απαλλοτρίωσης και συγκέντρωσης κοινωνικής εξουσίας από το κεφάλαιο και, γενικότερα, το πρίσμα της αστικής ανάλυσης περί μιας αυτονομημένης σφαίρας της οικονομίας, αντεστραμμένο αυτή τη φορά από την εργασία της ανατροπής, εκτείνεται σε βαθμό ρήξης ώστε να συμπεριλάβει όλες τις κοινωνικές σχέσεις.

Υπάρχει εντούτοις κάτι εξαιρετικά προβληματικό στο να αποδεχόμαστε λόγω χάρη μία ανάλυση των ερωτικών μας σχέσεων με όρους ιδιοκτησίας του εαυτού μας και κόστους-οφέλους διαθέσιμων επιλογών, ακόμη και αν εισάγουμε στην ανάλυσή μας το στοιχείο της δήθεν εργασίας μας ως ερωτικοί σύντροφοι και της εκμετάλλευσης αυτής. Μία ριζοσπαστική θεώρηση της κοινωνίας δεν μπορεί να εκλαμβάνει ως μη αναστρέψιμο το γεγονός ότι το κεφάλαιο υπάγει όλο και περισσότερες κοινωνικές δραστηριότητες στη λογική του και την πρότερη αναπαραγωγή τους μέσα από την σφαίρα των κοινών ως μια ευχάριστη ανάμνηση. Υπάρχουν ορισμένες παραδοχές στη βάση του οικοδομήματος της κριτικής πολιτικής οικονομίας, που είναι εγκλωβισμένες στον κοινωνικό-ιστορικό ορίζοντα της αστικής κοινωνίας και εμποδίζουν το έργο της με κάθε μέσο ανατροπής της. Η πιο καταστροφική όμως από αυτές τις παραδοχές είναι ότι δεν υπάρχει κάτι εξωτερικό στην κυριαρχία του κεφαλαίου και ότι οι δυνάμεις της ανατροπής αναδύονται αναπαραγόμενες μέσα από τις αντιφάσεις της κυριαρχίας αυτής. Πρέπει να σπρώξουμε και να σπρωχθούμε όσο πιο βαθιά μπορούμε στον κόσμο του κεφαλαίου, για να βγούμε από την άλλη μεριά.

Υπάρχει όμως εναλλακτική πρόσληψη της πραγματικότητας πέρα από τις κυρίαρχες ή τις ετερόδοξες κριτικές προσεγγίσεις της

πολιτικής οικονομίας; Μολονότι εκκινούσε από την πίστη του για την κεντρικότητα της παραγωγής στη διάρθρωση κάθε κοινωνίας, ο Μαρξ αποπειράθηκε να καταστρώσει στην ουσία της μία ανάλυση της αστικής κοινωνίας με επίκεντρο τις σχέσεις και τις δυνάμεις κοινωνικής εξουσίας, που αναπτύσσονται σε αυτή. Σήμερα που το κεφάλαιο μεταβολίζει όλο και περισσότερο τις κοινωνίες σύμφωνα με την λογική του μία μεθοδολογία για την δυναμική ανάλυση των σχέσεων και των δυνάμεων κοινωνικής εξουσίας καθίσταται εξαιρετικά πολύτιμη. Μέσα από αυτήν είναι δυνατό να γίνει αντιληπτό ότι υπάρχει κυριαρχία και εκμετάλλευση όχι επειδή έτσι απλώς αναπαράγεται από τις αντιφάσεις του κεφαλαίου αλλά μόνο στον βαθμό και στο μέτρο που οι κυριαρχούμενοι εκλαμβάνουμε την κυριαρχία και την εκμετάλλευση ως κάτι καταστροφικό για εμάς. Και υπάρχει οικονομική μεγέθυνση, που καταστρέφει οικοσυστήματα και κοινότητες, μόνο στον βαθμό και στο μέτρο που οι κυριαρχούμενοι αντιλαμβανόμαστε την καταστροφή αυτή ως τέτοια. Η τοποθέτηση στον κόσμο του κεφαλαίου των από κάτω ως εν δυνάμει ενάντια και πέρα από τον κόσμο αυτόν είναι δυνατή, γιατί ο μεγάλος άλλος των κοινών καθιστά δυνατή αυτή την εναλλακτική πρόσληψη της πραγματικότητας. Είναι συνεπώς η εξάρτησή της συλλογικής υλικής, κοινωνικής και διανοητικής μας αναπαραγωγής όχι μόνο από την σφαίρα του κεφαλαίου αλλά και από τη σφαίρα των κοινών, που μας καθιστά εν δυνάμει ικανούς για την ανατροπή.

Αν λοιπόν παραμένουμε πιστοί στον στόχο της ριζοσπαστικής κοινωνικής αλλαγής, η παραδοχή αυτή μας αναγκάζει, πέρα από την εμμονή στην πολιτική οικονομία του κεφαλαίου, να στραφούμε σε μία κριτική ανάλυση του τρόπου κυκλοφορίας και συσσώρευσης της δικής μας αντιεξουσίας και να συναντηθούμε έτσι με τον κόσμο των κοινών.

Από το Κίνημα στην Κοινωνική Αυτοθέσμιση

Αντώνης Μπρούμας

Σήμερα βιώνουμε μία σύγκρουση, που διαχέεται σε όλες τις πτυχές του κοινωνικού. Στον έναν πόλο της σύγκρουσης, τον κυρίαρχο, βρίσκεται ο κόσμος των κρατών και του κεφαλαίου. Στον αντίπαλο πόλο τοποθετούνται τα κινήματα, οι σύγχρονες κοινωνίες σε κίνηση. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των δύο αυτών κόσμων θα καθορίσει σε ποιες κοινωνίες θα ζήσουμε τον 21ο αιώνα, αν αυτές θα είναι καπιταλιστικές, αν θα είναι απελεύθερες ή αν θα έχουν εξωκείλει στον ολοκληρωτισμό. Έχουμε λοιπόν κάθε λόγο να είμαστε σήμερα με τα πληθυντικά κοινωνικά κινήματα, γιατί είναι τα υπαρκτά συλλογικά υποκείμενα που αποτελούν τον σύγχρονο αντικαπιταλιστικό πόλο και προωθούν την ριζοσπαστική κοινωνική αλλαγή.

Χαρακτηριστικά των Σύγχρονων Κοινωνικών Κινήματων

Τα σύγχρονα κοινωνικά κινήματα δομούνται γύρω από δύο κοινά χαρακτηριστικά : (α) την αντίθεση στη σύγχρονη δομή του συμπλέγματος κρατών – κεφαλαίου αλλά και σε όλες τις άλλες μορφές καταπίεσης, και (β) στην προαγωγή της άσκησης της κοινωνικής εξουσίας όχι ως διαχωρισμένης αλλά ως εμμενούς μέσα στην κοινωνία. Τα σύγχρονα κινήματα συγκροτούνται λοιπόν ως αντιεξουσιαστικά. Ενυπάρχουν ως δυνατότητα στην κοινωνία, όπως το αυτεξούσιο ενυπάρχει ως δυνατότητα στα άτομα. Είναι ροή, όχι καθεστώς. Το υποκείμενό τους είναι το αυτεξούσιο άτομο.

Τα σύγχρονα κοινωνικά κινήματα παίρνουν διάφορες επιμέρους μορφές συλλογικής οργάνωσης, όπως τη “μορφή – κίνημα”, τη “μορφή – σωματείο”, τη “μορφή – πλήθος”, τη “μορφή – κοινότητα”, τη “μορφή – παραγωγική δομή”, τη “μορφή – κοινά”. Έχουν τα χαρακτηριστικά κοινοτήτων αγώνα ή καλύτερα κοινωνικών κομματιών σε κίνηση. Αποπειρώνται τη συγκρότηση εναλλακτικών

κοινωνικοτήτων, που προεικονίζουν τις κοινωνικές σχέσεις του αύριο. Διαρρηγνύουν τις ταυτότητες, που συγκροτούνται μέσα από το υπάρχον πλαίσιο κυριαρχίας, και μέσω αυτών αναδύονται νέα συνεκτικά συλλογικά νοήματα, τα οποία δίνουν λιγότερο έμφαση σε ιδεολογίες και περισσότερο έμφαση σε κουλτούρες, κοινωνικότητες, αξίες και τρόπους ζωής. Οργανώνονται με τη μορφή οριζόντιων δικτύων στον χώρο και ανάμεσα σε κοινωνικές ομάδες και δεν παρουσιάζουν τη λειτουργική διαφοροποίηση ανάμεσα σε αντιπρόσωπους και αντιπροσωπευόμενους. Διαφοροποιούν τις δομές τους και καταμερίζουν εργασίες, συγκροτώντας συντονιστικά, επιτροπές, ομάδες εργασίας με κανόνες αποθεσμοποίησης της εξουσίας, όπως μικρή διάρκεια θητείας σε καίριες θέσεις, εναλλαγή των ρόλων, λογοδοσία, ανακλητότητα. Επικεντρώνουν στην αποδόμηση της συμβολικής διάστασης της κυριαρχίας και στη δημιουργία χώρων αυτονομίας.

Κινήματα & Κοινωνική Αυτοθέσμιση

Αν τα κοινωνικά κινήματα είναι το μέσο, η κοινωνική αυτοθέσμιση είναι ο σκοπός. Ωστόσο, κινήματα και κοινωνική αυτοθέσμιση δεν ταυτίζονται. Τα κινήματα μπορούν να αυτοπροσδιορίζονται και να έχουν δράση στο μέτρο που διατηρούν κάποια σχετικά όρια σε σχέση με το κοινωνικό σώμα, μολονότι τέτοια όρια είναι πολύ πιο ισχνά από ό,τι σε άλλες μορφές κοινωνικής εξουσίας. Η οριοθέτηση όμως οποιασδήποτε κοινωνικής εξουσίας από το κοινωνικό σώμα ανοίγει την πόρτα στην πιθανότητα δόμησης σχέσεων κυριαρχίας. Συνεπώς, το γκρέμισμα κάθε οριοθέτησης μεταξύ κινημάτων και κοινωνίας είναι το βασικό ζητούμενο. Εντούτοις, η ύπαρξη των ορίων κινημάτων / κοινωνίας δεν είναι δομικό στοιχείο των κινημάτων. Τα κινήματα αποτελούν ουσιαστικά τις μηχανές, που θέτουν ολόκληρες κοινωνίες σε κίνηση. Διαθέτουν το σπέρμα της κοινωνικής αυτοθέσμισης και με αυτό μπολιάζουν ολόκληρο το κοινωνικό σώμα. Ως κοινωνική αντιεξουσία είναι η πιο «ανθρώπινη» μορφή κοινωνικής εξουσίας, καθώς έχει ως καταστατικό σκοπό και τρόπο λειτουργίας την τελική αναίρεσή της, την εμμένεια στο κοινωνικό. Εφόσον συγκροτούν τους όρους για πανκοινωνικές

θεσμίσεις υλικά αυτόνομης άμεσης δημοκρατίας, τα κινήματα χάνουν το νόημά τους και αυτοδιαλύονται μέσα στο σώμα της κοινωνίας, μέχρι να δημιουργηθούν νέα κινήματα με ακόμη πιο προοδευτικό χαρακτήρα.

Η Κοινότητα Αγώνα ως το Κύτταρο της Κοινωνικής Αυτοθέσμησης

Όταν μιλάμε για μορφές κοινωνικής αυτοθέσμησης, συζητάμε για κοινωνικές σχέσεις. Τέτοιες σχέσεις δεν μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως αυστηρά οικονομικές, πολιτικές ή πολιτιστικές αλλά πρέπει να ειδωθούν ως καθολικές κοινωνικότητες και τρόποι ζωής, που έχουν τις δικές τους ιδιαίτερες οικονομικές, πολιτικές ή πολιτιστικές διαστάσεις. Στην κοινωνική αυτοθέσμηση οι κοινωνικές σχέσεις είναι κοινοτικές, δηλαδή δομούνται σε ανθρώπινες κοινότητες. Στον καπιταλισμό τέτοιες κοινότητες συγκροτούνται εξ ανάγκης ως κοινότητες αγώνα για την υπεράσπιση των κοινοτικών τρόπων ζωής ενάντια στο σύμπλεγμα κρατών – κεφαλαίου. Σε αυτές τις σύγχρονες κοινότητες δομούνται οι σχέσεις εμπιστοσύνης, συνεργασίας και αλληλεγγύης, που είναι απαραίτητο θεμέλιο για τους αντικαπιταλιστικούς αγώνες.

Το Δημόσιο ως Κρατικό / Αγοραίο σε Κρίση

Ιστορικά, οι κοινότητες έπαιζαν τον πρωταρχικό, σε σχέση με το κράτος και την αγορά, ρόλο για τη διαχείριση των απαραίτητων για την κοινή ζωή πόρων και για την οργάνωση της κοινωνικής αναπαραγωγής. Η ανάδυση του καπιταλισμού και του νεωτερικού αστικού κράτους κατέστρεψε με τη βία τις κοινοτικές αυτές σχέσεις, προκειμένου να καταστήσει τους άλλοτε κοινούς πόρους αλλά και τα πρόσωπα απλές εισδοχές (input) στην παραγωγή εμπορευμάτων. Όμοια αντιμετώπιση επεφύλαξαν στις κοινότητες τα κομμουνιστικά κόμματα και ο κρατικιστικός σοσιαλισμός (Μπρ στη Ρωσία, Ζατρούγκα στην Ελλάδα). Στο επίπεδο των ιδεών το κυρίαρχο ιδεολόγημα της ανάπτυξης (οικονομικής / των παραγωγικών δυνάμεων) χρησιμοποιήθηκε για τον χαρακτηρισμό των κοινοτήτων των ανθρώπων ως ανασχετικού μοχλού της κοινωνικής προόδου, που έπρεπε συνεπώς να εξαλειφθεί, ώστε οι υλικές

ανάγκες των ανθρώπων να καλύπτονται με πιο αποτελεσματικό τρόπο από τους θεσμούς της καπιταλιστικής αγοράς ή/και του κράτους.

Σήμερα είμαστε υποχρεωμένοι να αναστοχαστούμε πάνω σε αυτή την επελθούσα κοινωνική αλλαγή. Η καταστροφή των αυτοθεσμιζόμενων ανθρώπινων κοινοτήτων και η όλο και μεγαλύτερη εξάρτηση του κοινωνικού (και πλανητικού) μεταβολισμού από το κράτος και το κεφάλαιο δεν απέδωσε τα αναμενόμενα. Το δημόσιο, που είναι αναγκαίος όρος αναπαραγωγής του κοινωνικού, όπως επανανοηματοδοτήθηκε και κατασκευάστηκε με υλικούς όρους ως κρατικό ή ως λειτουργικό στοιχείο του ιδιωτικού, βρίσκεται σε κρίση. Η κρίση αυτή αντανακλάται πια με απειλητικούς όρους στη σχέση των ανθρώπινων κοινωνιών με τα οικοσυστήματα.

Το Δημόσιο ως Κοινό

Σε αυτό ακριβώς το κενό κοινωνικής (ανα)παραγωγής, δηλαδή στις ρωγμές και στις αντιφάσεις του κυρίαρχου παραδείγματος, αναδύονται τα σύγχρονα κινήματα και οι κοινότητες (ανα)παραγωγής κοινών αγαθών, για να πειραματιστούν με νέες μορφές κοινωνικής αυτοθέσμησης και να ανοίξουν για τις κοινωνίες προοπτικές εξόδου από τον καπιταλισμό. Μέσα από τα κινήματα και τους κοινωνικούς αγώνες αναδεικνύεται ένα νέο νόημα του δημοσίου, το δημόσιο ως Κοινό, δηλαδή ως αυτό που μοιραζόμαστε και συνδιαχειριζόμαστε. Μία τέτοια σύλληψη του δημοσίου είναι εντελώς διάφορη του κρατικού / αγοραίου ψευδεπίγραφου δημοσίου, που κυριαρχεί. Είναι κοινωνικά δίκαιη, γιατί επιβάλλει την ίση πρόσβαση των πολιτών στα κοινά αγαθά. Είναι χειραφετητική, επειδή αναθέτει καθήκοντα για την (ανα)παραγωγή από τους πολίτες των κοινών αγαθών. Είναι (αμεσο)δημοκρατική, διότι προϋποθέτει την άμεση συμμετοχή των πολιτών στη διαχείριση των κοινών αγαθών. Είναι οικολογική, καθώς υπερτονίζει τη σχέση αμοιβαίας εξάρτησης όλων από τα κοινά αγαθά και, συνεπώς, προωθεί τη χρηστή διαχείρισή τους για τις παρούσες και μελλοντικές γενιές σε αντιδιαστολή με την σήμερα κυρίαρχη τραγωδία της εξάντλησης των κοινών αγαθών από το κεφάλαιο με σκοπό το κέρδος.

Κοινά Κοινωνικής (Ανα)παραγωγής

Όταν μιλάμε για κοινότητες (ανα)παραγωγής κοινών αγαθών δεν αναφερόμαστε απλώς σε πόρους αλλά σε κοινωνικές σχέσεις. Τρία χαρακτηριστικά έχει κάθε θεσμοποίηση Κοινών :

- Συσσώρευση ενός κοινού πόρου, υλικού, κοινωνικού ή διανοητικού.
- Συσσώρευση κοινωνικοποιημένης εργασίας, βασιζόμενης δηλαδή στη συνεργασία.
- Συγκρότηση μίας κοινότητας ανθρώπων, που αναπαράγει και διαχειρίζεται τον κοινό πόρο.

Σε μία εποχή που το σύμπλεγμα κρατών – κεφαλαίου αδυνατεί να διασφαλίσει την κοινωνική αναπαραγωγή για μεγάλες κοινωνικές ομάδες και καταστρέφει τις δημιουργικές δυνάμεις του κόσμου της εργασίας μέσα από σχέσεις κυριαρχίας και εκμετάλλευσης, παρατηρούμε την επιστροφή των Κοινών στην πρώτη γραμμή της σύγκρουσης :

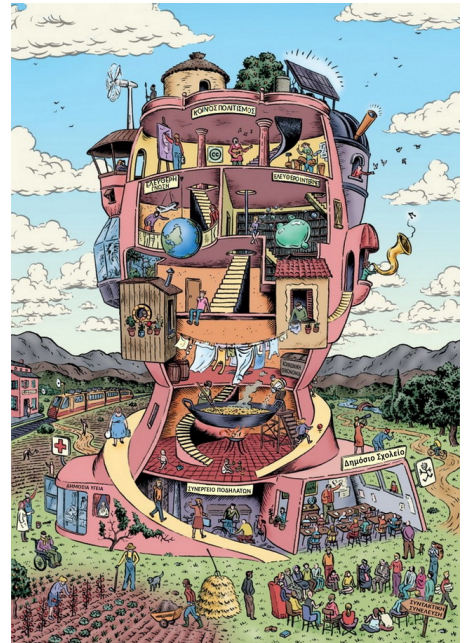
- Καλλιεργήσιμες εκτάσεις (Κίνημα Ακτημόνων Αγροτών – Βραζιλία).
- Αρδεύσεις (acequias – Νέο Μεξικό, ΗΠΑ).
- Ψαρότοποι (Maine, ΗΠΑ).
- Δάση (2,5% των Δασών της Σουηδίας).
- Σπόροι (Πελίτι, Αιγίλοπας).
- Αστικός δημόσιος χώρος (καταλήψεις, κοινωνικοί χώροι, κοινοτικά πάρκα).
- Κινήματα κοινοτικής στέγασης (Λατινική Αμερική, Ισπανία, Βέλγιο).
- “Κοινοποίηση” δημοσίων υπηρεσιών (Κίνηση 136 για το Νερό, Πρωτοβουλία για την Κοινωνική Διαχείριση των Απορριμάτων).
- Εξεγερμένοι δήμοι, κομμούνες και άλλες μορφές λαϊκής εξουσίας (Ροτζάβα, Τσιάπας, Βενεζουέλα).
- Ασύρματα κοινοτικά δίκτυα επικοινωνιών (Guifi – Ισπανία, AWMN – Ελλάδα, Sarantaporo.gr – Ελλάδα).
- Ραδιοφωνικοί Κοινοτικοί Σταθμοί (98FM, 1431, ΈντασηFM –

Ελλάδα)

- Ανοιχτά Πρότυπα και γλώσσες προγραμματισμού (TCP / IP, ODF, http).
- Ελεύθερο Λογισμικό (Apache, Linux κτλ).
- Wikipedia.
- Δίκτυα Ομότιμης Ανταλλαγής Αρχείων.
- Ψηφιακό Περιεχόμενο με Άδειες Copyleft.
- Βιβλιοθήκες και επιστημονικά περιοδικά ανοιχτής πρόσβασης.
- Ομότιμη Χρηματοδότηση (Πλατφόρμες Crowdsourcing).

Για την κατανόηση της σημασίας των Κοινών στη ζωή μας μπορούμε να κάνουμε ένα μικρό τεστ, κατατάσσοντας όποιες ανάγκες μας καλύπτουμε μέσα από αχρήματες κοινότητες στη σφαίρα των Κοινών. Υπολογίζεται ότι παγκοσμίως 2 δις ανθρώπων εξαρτούν μέρος της επιβίωσής τους από τα Κοινά. Ωστόσο, οι παραγόμενες αξίες χρήσης από τέτοιες κοινότητες δεν καταμετρώνται από την οικονομική ψευδοεπιστήμη, γιατί δεν παράγουν κέρδος, κατατάσσονται στην άτυπη (informal) οικονομία και επιβάλλονται ως αόρατες για τον δημόσιο διάλογο. Η τάση απεξάρτησης από τα Κοινά και εξάρτησης αυξανόμενων πλευρών της ζωής μας από το κεφάλαιο και το κράτος δεν είναι χωρίς επιπτώσεις. Όσο πιο πολύ υπάγονται στον μεταβολισμό του κεφαλαίου, τόσο περισσότερο οι κοινωνίες βιώνουν τις κρίσεις του κεφαλαίου ως δικές τους κρίσεις, όπως και τελικά πράγματι είναι. Μπορούμε να αντιστρέψουμε την τάση αυτή, απεξαρτούμενοι σταδιακά από το κεφάλαιο και το κράτος. Θα γνωρίζουμε ότι κερδίζουμε όταν καλύπτουμε όλο και περισσότερες ανάγκες μας μέσα από τα Κοινά.

«Κοινοποίηση» Δημόσιων Υπηρεσιών

Ως δημόσια χαρακτηρίζονται όσα αγαθά είναι αναγκαία για την αξιοπρεπή διαβίωση των ανθρώπων. Στις σύγχρονες αστικοποιημένες κοινωνίες η πρόσβαση της πλειοψηφίας των ανθρώπων στα δημόσια αγαθά δεν είναι άμεση αλλά διαμεσολαβείται από κρατικούς οργανισμούς ή ιδιωτικές επιχειρήσεις και εμπλέκει τη χρήση πολύπλοκων υποδομών και επιστημονικά εξειδικευμένου προσωπικού. Αν συμφωνούμε ότι η διαχείριση τέτοιων αγαθών πρέπει να γίνεται από κοινότητες (ανα)παραγωγής Κοινών, όπως περιγράφηκε παραπάνω, τότε θα πρέπει να αποδεχθούμε ότι και οι κρατικά παρεχόμενες υπηρεσίες για την πρόσβαση στα δημόσια αγαθά θα πρέπει να μετασχηματιστούν με βάση την λογική των Κοινών. Ιδιωτικά ή κρατικά παρεχόμενες υπηρεσίες, που “κοινοποιούνται”, φέρουν τα εξής χαρακτηριστικά:

- Απουσία ιδιωτικού κέρδους, λειτουργία με αποκλειστικό σκοπό την κοινή ωφέλεια.
- Καθολική πρόσβαση.
- Προστασία του κοινού αγαθού με όρους αειφορίας.
- Χαρακτηρισμός του κοινού αγαθού και των υποδομών της δημόσιας υπηρεσίας ως πραγμάτων “κοινής χρήσης”, εκτός ανταλλαγής και εκτός αγοράς.
- Θεσμοποιημένες οδοί συμμετοχής των πολιτών – χρηστών στη διαχείριση της δημόσιας υπηρεσίας.

Ζούμε στη χώρα, που επί πολλούς μήνες η πρώην κρατική τηλεόραση παρήγαγε πρόγραμμα με όρους κοινότητας αναπαραγωγής του κοινού της πληροφόρησης και με την ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας. Η καθολική επανακρατικοποίησή της αναίρεσε τον χαρακτήρα της ως “κοινοποιημένης” υπηρεσίας και αποτέλεσε οπισθοδρόμηση από την εντυπωσιακή αυτή κατάκτηση των εργαζομένων στην ΕΡΤ και των κινημάτων. Αποτελεί λοιπόν σοβαρό διακύβευμα για τα κινήματα να επιβάλλουν την επαναλειτουργία της ΕΡΤ με πολύ συγκεκριμένους και θεσμοποιημένους τρόπους συμμετοχής των πολιτών τόσο στη διαχείριση του οργανισμού όσο και στην παραγωγή του ίδιου του προγράμματός της. Αντίστοιχα, οι εργαζόμενοι της ΕΡΤ πρέπει να αντιληφθούν πως, πέρα από το αναφαίρετο δικαίωμα να εξασφαλίζουν τα προς το ζην μέσα από την εργασία τους, παρέχουν στην κοινωνία το θεμελιώδες αγαθό της πληροφόρησης, το αγκάλιασμα του οποίου από τα κινήματα και τους ενεργούς πολίτες αποτελεί εχέγγυο ότι το αποτέλεσμα της εργασίας τους θα το καρπώνεται η κοινωνία και δεν θα υπηρετεί αλλότρια συμφέροντα ισχυρών ιδιωτών – παικτών ή της εκάστοτε κρατικής γραφειοκρατίας ή ακόμη της διοικητικής γραφειοκρατίας του οργανισμού. Η ανάδειξη άλλωστε της αξίας της εργασίας τους έγινε μέσα από τους κοινωνικούς αγώνες από τους ίδιους, τα κινήματα και την κοινωνία. Η διαδικασία «κοινοποίησης» της πρώην κρατικής τηλεόρασης πρέπει να συνεχιστεί.

Όπως δείχνει η εμπειρία, η “κοινοποίηση” των κρατικών υπηρεσιών παροχής δημόσιων αγαθών είναι μια συγκρουσιακή διαδικασία, που επιβάλλεται από τα κάτω. Αποτελεί την απάντηση της κοινωνίας στην αντίρροπη διαδικασία απαλλοτριωτικής συσσώρευσης από το κεφάλαιο κάθε δημοσίου αγαθού. Πρόκειται για αγώνα επιβίωσης των κοινωνιών ενάντια σε μία μετάλλαξη του κεφαλαίου, που θέτει υπό αμφισβήτηση την ίδια την κοινωνική αναπαραγωγή. Η διαδικασία της «κοινοποίησης» πρώην κρατικών υπηρεσιών οφείλει να καταλαμβάνει με επιθετικούς όρους όσα κενά αφήνει πίσω της η υποχώρηση του κράτους πρόνοιας και η ιδιωτικοποίηση των κρατικών δομών.

Τέτοια παραδείγματα από τα κάτω πρωτοβουλιών για την

«κοινοποίηση» δημοσίων υπηρεσιών στην Ελλάδα είναι τα κοινωνικά ιατρεία, που δομούνται με τέτοιους πολιτικούς όρους και σκοπούς «κοινοποίησης» της δημόσιας υγείας, κοινωνικές και συνεταιριστικές δομές εκπαίδευσης, η «Κίνηση 136» για το νερό της Θεσσαλονίκης, ο συνεταιρισμός “ΜΟΙΚΟΝΟΣ” για την κοινωνική διαχείριση των απορριμμάτων της Μυκόνου, το ασύρματο κοινοτικό δίκτυο «SARANTAPORO.GR» στην Ελασσόνα κ.α. Τα παραδείγματα αυτά δείχνουν πως η επιστροφή στο παρελθόν της εναπόθεσης των ελπίδων κοινωνικής σωτηρίας στο κράτος όχι μόνο δεν είναι δυνατή αλλά δεν είναι ούτε και επιθυμητή. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν το αντίπαλο δέος στην ιδιωτικοποίηση των δημοσίων αγαθών και τη βάση για βαθιούς κοινωνικούς μετασχηματισμούς πέρα από τον καπιταλισμό.

Αντιεξουσιαστική Οικονομία

Οι κοινότητες (ανα)παραγωγής Κοινών και τα εγχειρήματα “κοινοποίησης” δημοσίων υπηρεσιών δεν επαρκούν για την εξασφάλιση της υλικής αυτονομίας των κινημάτων και της κοινωνίας από τον κόσμο των κρατών και του κεφαλαίου. Στα όρια μεταξύ της σφαίρας των Κοινών και της σφαίρας της καπιταλιστικής αγοράς δημιουργούνται χώροι, η οικειοποίηση των οποίων απαιτεί τέτοια ένταση εργασίας, ώστε αυτή σε συνθήκες παντοκρατορίας του εμπορεύματος και του χρήματος να μην μπορεί να καλυφθεί από τους αγωνιστές των κινημάτων, εκτός αν λάβουν χώρα μετασχηματισμοί, όπως το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα. Τέτοιοι χώροι είναι όμως αναγκαίο να καλυφθούν επιθετικά από τα κινήματα, καθώς οριοθετούν τη σφαίρα των Κοινών από την αγορά και λειτουργούν ενισχυτικά στην επέκτασή της.

Για την κάλυψη τέτοιων χώρων από τα κινήματα είναι απαραίτητη η υιοθέτηση και ο πολλαπλασιασμός παραγωγικών εγχειρημάτων αλληλέγγυας και συνεργατικής οικονομίας. Τέτοια εγχειρήματα συνεχίζουν να παραμένουν στο πεδίο της ανταλλακτικής οικονομίας. Επιπλέον, συνεχίζουν να κυριαρχούνται από τις κεφαλαιοκρατικές δυνάμεις / σχέσεις παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης, δηλαδή να υπάγονται στους καταπιεστικούς νόμους του ανταγωνισμού και στον καπιταλιστικό νόμο της αξίας.

Εντούτοις, τα εγχειρήματα αυτά αποτελούν ένα βήμα μπροστά για πολλούς λόγους. Κατ' αρχάς, προάγουν σχέσεις αμοιβαιότητας, συνεργασίας και αλληλεγγύης των εργαζομένων μεταξύ τους και με τις κοινότητες των καταναλωτών. Επιπλέον, σε τέτοια εγχειρήματα η μισθωτή και εξαρτημένη εργασία δύναται να παραχωρεί τη θέση της σε οριζόντιες και δημοκρατικές σχέσεις (συν)εργασίας, με τελικό στόχο – πρόταγμα την εξάλειψη της κυριαρχίας και της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο. Ακόμη, η δημοκρατία στους χώρους δουλειάς, η πρόσωπο με πρόσωπο σχέση με τους καταναλωτές, η απαγόρευση της διανομής κερδών και ο σταθερός προσανατολισμός στην ικανοποίηση των κοινωνικών και οικολογικών αναγκών δύνανται να αίρουν την αλλοτρίωση του εργαζομένου ως προς το περιεχόμενο και το προϊόν της εργασίας, που αναπαράγεται στις καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής.

Καμία όμως τύχη δε θα έχουν τέτοια εγχειρήματα, αν δεν υιοθετούν βαθιά πολιτικό χαρακτήρα, με συνείδηση φυσικά της μεταβατικής φύσης τους. Έτσι, τα παραγωγικά εγχειρήματα της αλληλέγγυας και συνεργατικής οικονομίας έχουν νόημα μόνο ως προσάρτημα και δομή του ευρύτερου αντικαπιταλιστικού κινήματος. Ενώ δηλαδή μέχρι σήμερα τα κινήματα οργανώνονταν χωρικά σε συνελεύσεις και ελεύθερους κοινωνικούς χώρους, οι κολεκτίβες της αλληλέγγυας και συνεργατικής οικονομίας μπορούν και πρέπει να γίνουν τα νέα κύτταρα των κινήματων στον κοινωνικό ιστό και να λειτουργούν με πολιτικούς / κινηματικούς όρους σε κάθε γειτονιά και χωριό, βαθαίνοντας την κοινωνική απεύθυνση των κινήματων. Με δυο λόγια, η αλληλέγγυα και συνεργατική οικονομία δεν έχει κανένα πολιτικό νόημα, αν δεν είναι αντιεξουσιαστική, δηλαδή προσάρτημα και επέκταση των κινήματων μας μέσα στον κοινωνικό χώρο / χρόνο.

Για μία Δημοκρατία των Κοινών

Ο Μάρρεϋ Μπούκτσιν αποδεικνύεται εκ των υστέρων ότι μάλλον είχε δίκιο. Η κρίση της παγκοσμιοποιημένης καπιταλιστικής αγοράς και των κρατών – προσαρτημάτων της δημιουργεί κοινωνικές καταστροφές και φυγόκεντρες τάσεις πίσω στο τοπικό για λόγους επιβίωσης. Καθώς οι άνθρωποι επανασυγκροτούν τον

κοινωνικό ιστό, τοπικοποιούν τις οικονομίες τους και πειραματίζονται με εναλλακτικές κοινωνικές σχέσεις, τίθεται ξανά το πολιτικό ζήτημα, το ζήτημα του ποιος αποφασίζει, το ζήτημα της πραγματικής -της άμεσης- δημοκρατίας.

Κατ' αρχάς, οφείλουμε να πούμε ότι το αίτημα για πραγματική δημοκρατία των σύγχρονων κινημάτων αποτελεί ταξικό φαινόμενο. Άμεση δημοκρατία δε ζητούν αυτοί που αυτοτοποθετούνται εντός των τειχών και θεωρούν πως τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους λίγο ως πολύ τις λύνει το κράτος και η αγορά. Η άμεση δημοκρατία αποτελεί διακαή πόθο όσων βρίσκονται εκτός των τειχών, όσων δηλαδή ελέγχουν ελάχιστα ως καθόλου -και ως εκ τούτου επιθυμούν να συλλογικοποιήσουν- τις συνθήκες επιβίωσης και ευημερίας τους. Περαιτέρω, οφείλουμε να πούμε ότι άμεση δημοκρατία χωρίς όρους υλικής αυτονομίας δε μπορεί να υπάρξει. Κοινωνικές θεσμίσεις για την υλική αυτονομία των κοινοτήτων αναφέρθηκαν παραπάνω. Ωστόσο, η διασφάλιση της υλικής αυτονομίας δεν προηγείται της θέσμησης αμεσοδημοκρατικών δομών και τούμπαλιν αλλά αμφότερα τελούν σε παράλληλη διαλεκτική σχέση. Κοινώς, όπως λένε οι Ζαπατίστας, τους δρόμους τους ανοίγουμε περπατώντας.

Η Συγκρότηση του Πολιτικού Πόλου των Κινήματων

Τα κοινωνικά κινήματα δε θα πραγματώσουν ποτέ τη συντηρητική νοητική κατηγορία του μαρξικού επαναστατικού υποκειμένου. Και αυτό γιατί οι συνθέσεις τους, οι συνθέσεις της πραγματικής ζωής, δεν οδηγούν σε χιλιαστικές ουτοπίες αλλά μπορούν μόνο να μετατοπίζουν τα επίπεδα των κοινωνικών αντιθέσεων. Περαιτέρω, γιατί οι δομήσεις τους δεν μιμούνται την μονολιθικότητα του αντίπαλου πόλου κρατών / κεφαλαίου αλλά είναι πληθυντικές, δημοκρατικές και εγκολπώνουν τη διαφωνία και τη διαφορετικότητα ως στοιχεία της σύστασής τους. Η πολυμορφία, η πληθυντικότητα και η έντονη εσωτερική διαφοροποίηση των κινημάτων αποτελούν λοιπόν τα πρώτα θετικά δείγματα της προεικόνισης ενός άλλου κόσμου, πιο ελεύθερου, δίκαιου και δημοκρατικού. Την ίδια όμως ώρα, τα χαρακτηριστικά αυτά θέτουν ορισμένους περιορισμούς στις δυνατότητες των κινημάτων να

κυκλοφορούν και να σωρεύουν την κοινωνική τους εξουσία, δημιουργούν μία εικόνα μερικότητας και μη σύνδεσης των κοινωνικών αγώνων και, έτσι, αδυνατίζουν την εικόνα της κοινωνίας για τις προοπτικές τους και την παρεπόμενη κοινωνική τους διεισδυτικότητα.

Αν οι αγωνιστές των κινημάτων επιθυμούμε να έχουμε στοιχειώδεις όρους επιτυχίας και, κυρίως, αν θέλουμε να ανοίξουμε απτές προοπτικές για την κοινωνία, ώστε οι δικές μας κοινωνικότητες να αποκτήσουν ορμή χιονοστιβάδας, στην κοινωνική αναμέτρηση με τον αντίπαλο πόλο κρατών / κεφαλαίου τα κινήματα θα πρέπει να γίνουν πιο αποτελεσματικά στην κυκλοφορία και τη συσσώρευση της κοινωνικής τους εξουσίας. Και θα πρέπει να τα καταφέρουμε όλα αυτά, δίχως να αφομοιωθούν τα ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά των κινημάτων μας, χωρίς δηλαδή να υιοθετήσουμε τα οργανωτικά χαρακτηριστικά της ιεραρχικής γραφειοκρατίας του κράτους και των επιχειρήσεων, την ομοιογένεια των εμπορευματικών σχέσεων και τις κυριαρχικές τάσεις διαχωρισμένων από την κοινωνία εξουσιών.

Τρεις στρατηγικές προτείνονται από τον γράφοντα σε αυτή την κατεύθυνση:

Θετικές δικτυακές εξωτερικότητες (network effects): Τα σύγχρονα κινήματα δομούνται γύρω από συγκεκριμένους κοινωνικούς αγώνες και στόχους πάλης. Κινδυνεύουν έτσι να δίνουν προς την κοινωνία μία επίπλαστη εικόνα μερικότητας, που αδυνατίζει τη διεισδυτικότητά τους. Εντούτοις, η εικόνα αυτή μερικότητας είναι επίπλαστη, ακριβώς γιατί ο κόσμος των κινημάτων έχει κοινές αφετηρίες, στόχους και πρακτικές αλλά χτίζει και ενιαίες κοινωνικότητες και κοινότητες αγώνα. Επομένως, η συνεχής δόμηση νέων κινημάτων και η κάλυψη κάθε πτυχής του κοινωνικού δεν είναι μόνο επιθυμητή αλλά και αναγκαία, αφού προσφέρει θετικές εξωτερικότητες στα κινηματικά δίκτυα, εξυφαίνοντας όλο και εκτενέστερα τον ιστό τους στο κοινωνικό σώμα. Το δίκτυο των κινημάτων, στον ιστό του οποίου υφαίνονται συνεχώς καινούργια «μάτια», είναι το σύγχρονο συλλογικό υποκείμενο, που ανταποκρίνεται στις ανάγκες της

αντικαπιταλιστικής πάλης, της πάλης δηλαδή ενάντια σε μία κυριαρχία του κεφαλαίου που διαχέεται με όρους κυβερνησιμότητας σε κάθε πτυχή του κοινωνικού. Η απόδοση λοιπόν κρίσιμης μάζας στα κινήματα περνά μέσα από την θετική επίδραση που έχει η συνεχής δημιουργία, επέκταση και συντονισμός των επιμέρους κινήματων.

Κοινωνικά Μέτωπα: Έχει περάσει εδώ και δεκαετίες ανεπιστρεπτή η εποχή που η κυριαρχία του κεφαλαίου και του εμπορεύματος περιοριζόταν πίσω από τις πύλες των εργοστασίων. Έχοντας διαχυθεί σε όλες σχεδόν τις πτυχές του κοινωνικού, το κεφάλαιο μεταβολίζει τις κοινωνίες και τα οικοσυστήματα σύμφωνα με τις νομοτέλειές του, καταστρέφοντας τις υπάρχουσες μορφές ζωής. Η διαδικασία αυτή, που ονομάζεται νεοφιλελεύθερος καπιταλισμός, επηρεάζει αρνητικά -μολονότι με διαφορετικούς όρους- τη ζωή όλων των ανθρώπων, ανεξαρτήτως τάξης ή κοινωνικής ομάδας. Το ζήτημα σήμερα δεν είναι η δημιουργία κοινωνικών μετώπων ενάντια στην καπιταλιστική παντοκρατορία, αφού τέτοια μέτωπα είναι πια αντικειμενικό γεγονός. Το ζήτημα είναι πώς οι κοινωνικές δυνάμεις των κινήματων, που συσπειρώνουν τους καταπιεζόμενους / εξεγειρόμενους και τα πιο προοδευτικά κοινωνικά κομμάτια, θα ηγεμονεύουν μέσα σε αυτά τα μέτωπα και θα τα εκτρέπουν κάθε φορά στις ατραπούς της καταστροφής κρατών / κεφαλαίου, σε μετακαπιταλιστικές κοινωνίες ελευθερίας, κοινωνικής δικαιοσύνης και άμεσης δημοκρατίας. Στα διάχυτα αυτά μέτωπα δεν παίζουμε φυσικά μπάλα μόνοι αλλά έχουμε απέναντί μας τις δυνάμεις του ολοκληρωτισμού, που σηκώνουν κεφάλι. Δεν επιτρέπουμε λοιπόν στους εαυτούς μας ποτέ να μένουμε εκτός των κοινωνικών συγκρούσεων και των κοινωνικών διεργασιών στο όνομα οποιασδήποτε ιδεολογικής καθαρότητας. Οι καιροί είναι γόνιμοι και οφείλουμε να σηκώσουμε το γάντι.

Αντιθετική αυτονομία: Το εγχώριο ανταγωνιστικό κίνημα δομήθηκε εδώ και δεκαετίες με όρους αντιθετικής ετερονομίας απέναντι στο Ελληνικό κράτος και στο κεφάλαιο. Δεν κατάφερε να δομήσει έναν αυτόνομο και διακριτό πολιτικό πόλο και να επιβάλλει μακρο-κοινωνικούς μετασχηματισμούς. Ο ετεροκαθορισμός των

αγώνων με μόνο κριτήριο την αντίθεσή μας στην κυριαρχία δεν πάύει να είναι ετεροκαθορισμός και όχι κίνημα με όρους αυτονομίας, οδηγώντας διαρκώς σε κυκλικές ομφαλοσκοπήσεις και συρρικνώσεις. Η δε ρευστοποίηση και αναδιάταξη του εγχώριου συστήματος κυριαρχίας, που έχει επιφέρει η κρίση κοινωνικής αναπαραγωγής, δε μπορεί να αντιμετωπίζεται με τις συνταγές του παρελθόντος, που έχουν εξαντλήσει προ πολλού τον ιστορικό τους ρόλο, αλλά επιβάλλει την επανατοποθέτηση από την πλευρά των κινημάτων. Ζητούμενο λοιπόν για αυτή την επανατοποθέτηση είναι η συγκρότηση ενός πολιτικού πόλου αυτόνομου από τις δυνάμεις της αντιπροσώπευσης και με δική του αυτόνομη ατζέντα κοινωνικών μετασχηματισμών, που δεν θα εξαντλείται στην αντιπαράθεση με την καταστολή. Η αντιθετική μεν, αυτονομία δε, των κινημάτων είναι ο δρόμος, για να αλλάξουμε τα πράγματα.

Ο Κόσμος Κρατών/Κεφαλαίου και η Κοινωνική Αντιεξουσία: Δύο Κόσμοι σε Σύγκρουση

Αντώνης Μπρούμας

Η κοινωνική αναμέτρηση διεξάγεται σήμερα με πολεμικούς όρους. Στον έναν πόλο της σύγκρουσης, τον κυρίαρχο, βρίσκεται ο κόσμος των κρατών και του κεφαλαίου. Στον αντίπαλο πόλο τοποθετούνται οι σύγχρονες κοινωνίες σε κίνηση, ο κόσμος της κοινωνικής αντιεξουσίας και της αυτονομίας. Πρόκειται για δύο κόσμους διαμετρικά αντίθετους, ως προς τους τρόπους κυκλοφορίας και συσσώρευσης της κοινωνικής τους δύναμης αλλά και ως προς τις προοπτικές που ανοίγουν για τις κοινωνίες. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των δύο αυτών κόσμων θα καθορίσει σε ποιες κοινωνίες θα ζήσουμε τον 21ο αιώνα, αν αυτές θα είναι

καπιταλιστικές, αν θα είναι απελεύθερες ή αν θα έχουν εξοκείλει στον ολοκληρωτισμό.

Ο Κόσμος Κρατών / Κεφαλαίου: Ένας Κόσμος σε Διαρκή Κρίση

Το κεφάλαιο έχει καταστεί σε πλανητικό επίπεδο η ηγεμονική μορφή κοινωνικής εξουσίας. Απέκτησε αυτή τη δυνατότητα, αναπτύσσοντας σταδιακά πανίσχυρες δομές για την αποτελεσματική κυκλοφορία και συσσώρευση της δύναμής του και για τον μετασχηματισμό της κοινωνίας και της φύσης σύμφωνα με τα δικά του πρότυπα και ανάγκες. Τα κράτη και οι διακρατικοί οργανισμοί είχαν αναπόσπαστο ρόλο στην πραγμάτωση αυτής της δυνατότητας. Χάρη στην κρατική και διακρατική βία, η κυριαρχία του κεφαλαίου επιβλήθηκε πάνω στις κοινωνίες, θέτοντας στο περιθώριο κάθε άλλη απτή εναλλακτική.

Η σημερινή πλανητική ηγεμονία του κεφαλαίου δεν είναι, λοιπόν, αποτέλεσμα της λειτουργίας ενός δήθεν αόρατου χεριού της καπιταλιστικής αγοράς αλλά της πολύ ορατής επιβολής από τα κράτη πάνω στις κοινωνίες του καπιταλισμού, αλλά και της σύγχρονης προγραμματικής εκδοχής του, του άκρως πολιτικού εγχειρήματος του νεοφιλελευθερισμού. Η νεοφιλελεύθερη μετάλλαξη του καπιταλισμού είναι μια εξαιρετικά βίαιη διαδικασία απόλυτης υπαγωγής των κοινωνιών και της φύσης στις διαδικασίες μεταβολισμού του κεφαλαίου μέσα από τον εξαναγκασμό της οργανωμένης στρατιωτικής βίας των κρατών. Μέσα σε τέσσερις δεκαετίες, ο νεοφιλελευθερισμός διαμόρφωσε τις κατάλληλες συνθήκες για την άρση κάθε ορίου, φυσικού ή κοινωνικού, στην κυκλοφορία και στη συσσώρευση της κοινωνικής εξουσίας του κεφαλαίου. Εντούτοις, η απόπειρα για την πλήρη απελευθέρωση του κεφαλαίου δεν υπήρξε χωρίς αντίτιμο για τον καπιταλισμό, αφού έχει οδηγήσει σε μία άνευ προηγουμένου πύκνωση και εμβάθυνση των κρίσεων και των αντιφάσεων του. Έχοντας υπαχθεί σε μεγάλο βαθμό στον μεταβολισμό του κεφαλαίου και βαθιά εξαρτημένες από τις μεταλλάξεις του, οι κοινωνίες βιώνουν τέτοιες κρίσεις, όχι πια ως κρίσεις του κεφαλαίου αλλά ως δικές τους κρίσεις, όπως και τελικά είναι, ως μία κρισιακή κατάσταση που από εδώ και πέρα θα τείνει να γίνεται διαρκής.

Κοινωνική Αντιεξουσία, Κρίση, Προοπτική

Οι περίοδοι καθεστωτικής κρίσης αποτελούν στιγμές κοινωνικού ανταγωνισμού, όπου οι θέσεις των αντιτιθέμενων κοινωνικών δυνάμεων ρευστοποιούνται. Στην παρούσα κρίση, τα αυτόνομα κοινωνικά κινήματα αναδύονται μέσα από τις σύγχρονες αντιφάσεις του καπιταλισμού ως τα κύρια συλλογικά υποκείμενα με δυνατότητες για ριζοσπαστικές συνθέσεις και κοινωνικές αλλαγές. Αποτελούν τον βασικό αντίπαλο της καπιταλιστικής κυριαρχίας στη σύγχρονη κοινωνική αναμέτρηση, με τις εξελίξεις στα κοινοβούλια, αλλά και οπουδήποτε αλλού, να αποτελούν ουσιαστικά αντανάκλαση της άμπωτης ή της παλίρροιας των κινήματων.

Ως κοινωνική αντιεξουσία κατανοούμε τη συλλογική δύναμη της κοινωνίας: (α) να αγωνίζεται ενάντια στο σύμπλεγμα κρατών – κεφαλαίου όπως και ενάντια σε όλες τις άλλες μορφές εξουσίας διαχωρισμένης από το κοινωνικό σώμα καθώς και (β) να προάγει την άσκηση της κοινωνικής εξουσίας ως εμμενούς μέσα στην κοινωνία. Η κοινωνική αντιεξουσία ενυπάρχει ως δυνατότητα στην κοινωνία, όπως το αυτεξούσιο ενυπάρχει ως δυνατότητα στα άτομα. Αποτελεί προοπτική, που κάθε φορά πραγματώνεται μέσα από τους αγώνες. Είναι ροή, όχι καθεστώς. Η κοινωνική αντιεξουσία δεν έχει επαναστατικά υποκείμενα ούτε στοχεύει σε χιλιαστικές ουτοπίες, γιατί δεν έχει καμία καβάτζα ούτε κανένα μέλλον. Το υποκείμενο της κοινωνικής αντιεξουσίας είναι το αυτεξούσιο άτομο. Κόντρα στις διπολικότητες “φίλου – εχθρού”, στην κοινωνική αντιεξουσία αποφασίζει όλη η κοινωνία, που τίθεται σε κίνηση.

Η σύγχρονη κοινωνική αντιεξουσία παίρνει διάφορες επιμέρους μορφές συλλογικής οργάνωσης, όπως τη “μορφή – κίνημα”, “μορφή – συνδικάτο”, “μορφή – πλήθος”, “μορφή – κοινότητα”, “μορφή – παραγωγική δομή”, “μορφή – κοινά”, όχι όμως τη “μορφή – κόμμα”. Έχει τα χαρακτηριστικά κοινοτήτων αγώνα ή καλύτερα κοινωνικών κομματιών σε κίνηση. Συναρθρώνεται σε αυτόνομα κοινωνικά κινήματα και μορφές κοινωνικότητας. Οι σύγχρονες αυτές μορφές της κοινωνικής αντιεξουσίας δεν αυτοτοποθετούνται

μέσα στα διαρθρωμένα δίκτυα αλληλεξάρτησης του υπάρχοντος πλαισίου κυριαρχίας, λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι οι διάφορες μορφές του συσχετισμού δυνάμεων δεν είναι δεδομένες. Με την πράξη τους, οι συλλογικές μορφές κοινωνικής αντιεξουσίας αποπειρώνται τη συγκρότηση εναλλακτικών κοινωνικοτήτων, που προεικονίζουν τις κοινωνικές σχέσεις του αύριο. Διαρρηγνύουν τις ταυτότητες που συγκροτούνται μέσα από το υπάρχον πλαίσιο κυριαρχίας, και μέσω αυτών αναδύονται νέα συνεκτικά συλλογικά νοήματα, τα οποία δίνουν λιγότερο έμφαση σε ιδεολογίες και περισσότερο έμφαση σε κουλτούρες, κοινωνικότητες, αξίες και τρόπους ζωής. Οργανώνονται με τη μορφή οριζόντιων δικτύων στον χώρο και ανάμεσα σε κοινωνικές ομάδες και δεν παρουσιάζουν τη λειτουργική διαφοροποίηση ανάμεσα σε αντιπρόσωπους και αντιπροσωπευόμενους. Διαφοροποιούν τις δομές τους και καταμερίζουν εργασίες, συγκροτώντας συντονιστικά, επιτροπές, ομάδες εργασίας με κανόνες αποθεσμοποίησης της εξουσίας, όπως μικρή διάρκεια θητείας σε καίριες θέσεις, εναλλαγή των ρόλων, λογοδοσία, ανακλητότητα. Επικεντρώνουν στην αποδόμηση της συμβολικής διάστασης της κυριαρχίας και στη δημιουργία χώρων αυτονομίας.

Ιστορικά, οι σύγχρονες μορφές κοινωνικής αντιεξουσίας πατάνε στις καλύτερες παραδόσεις των ιστορικών μαζικών κινημάτων, αναδύονται όμως στην πρώτη γραμμή της σύγκρουσης με την κυριαρχία, με τη χρεοκοπία των λογικών της πρωτοπορίας μέσα στα κοινωνικά κινήματα. Έτσι, την πρώτη Ιανουαρίου του 1994, μια ομάδα ιθαγενών, μέχρι τότε στο περιθώριο της κοινωνίας, ξεσηκώνονται στα δάση του Μεξικού, όχι για να διεκδικήσουν την συμπερίληψή τους στον κορμό της κοινωνικής ζωής, αλλά για να απαιτήσουν τον σεβασμό στη διαφορετικότητά τους, να υπερασπιστούν τα αυτόνομα εδάφη τους και το δικαίωμά τους στην αυτοδιάθεση. Ακολουθούν το *altermondialiste* κίνημα, έρχονται τα ιθαγενικά κινήματα στο προσκήνιο, η Αργεντινή ανοίγει τον δρόμο για τη διάδοση μαζικών κινημάτων λαϊκής εξουσίας [*poder popular*] σε όλη την Λατινική Αμερική, οι εξεγέρσεις στη Δύση πληθαίνουν, μία νέα κοινωνικότητα συγκλονίζει τον αραβικό κόσμο, το κίνημα για πραγματική –για άμεση– δημοκρατία

κινητοποιεί παγκοσμίως εκατομμύρια ανθρώπους για μήνες και έπεται συνέχεια. Δεν ωφελεί όμως μία ιστορική περιοδολόγηση στα ξεσπάσματα της κοινωνικής αντιεξουσίας, για να αντιληφθούμε τι ακριβώς συμβαίνει. Αντίθετα, σε όλη αυτή την χρονική περίοδο, ένας ολόκληρος κόσμος εργάζεται στη βάση της κοινωνίας, υφαίνοντας εναλλακτικές κοινωνικές σχέσεις κάτω από το κέλυφος του παλιού. Ο κόσμος της κοινωνικής αντιεξουσίας δεν αγωνίζεται πια για τη συμπερίληψή του στις παροχές του κράτους πρόνοιας, με αντάλλαγμα την αναγνώριση της νομιμότητας του κράτους, αλλά για την υποκατάσταση των κρατικών δομών με κοινοτικές/αυτοδιαχειριζόμενες δομές για την καθημερινή διακυβέρνηση των ζώων μας. Παράλληλα, επιζητά την αυτάρκεια και τη διαφοροποίηση της παραγωγής, με σκοπό τη σταδιακή απεξάρτηση τόσο από την αγορά, όσο και από τον καπιταλιστικό χρόνο και τους ρυθμούς παραγωγής που αυτός επιβάλλει.

Η κοινωνική αντιεξουσία αποτελεί την απάντηση των κοινωνιών κόντρα στη γιγάντωση και αποχαλίνωση της κοινωνικής εξουσίας του κεφαλαίου, όπως αυτή κατέστη δυνατή με τη βίαιη επιβολή των κρατών. Είναι ο σύγχρονος αντίπαλος πόλος απέναντι στο σύμπλεγμα κρατών/κεφαλαίου, που ανοίγει πραγματικές προοπτικές για μετακαπιταλιστικές κοινωνίες. Η κοινωνική αναμέτρηση, ουδέποτε αλλά ούτε και σήμερα, λαμβάνει χώρα ανάμεσα, από τη μία, στο κεφάλαιο και, από την άλλη, στην επαναστατική κυβέρνηση (κράτος) μαζί με τον λαό. Το κράτος συμπλέκεται με το κεφάλαιο και φέρει εγγενώς τα στοιχεία της αστικής κοινωνίας. Έτσι, δεν μπορεί να συμπεριληφθεί σε κανενός είδους αντικαπιταλιστική στρατηγική παρά μόνο σε μία αντικρατική στρατηγική αλλαγής των συσχετισμών στην κοινωνία, υποχώρησης της κατασταλτικής δράσης του κράτους πάνω στα κινήματα, αποδιάρθρωσης των δομών και των μονοπωλίων του και κατάληψης του κενού από τις νέες μορφές ζωής της κοινωνικής αντιεξουσίας. Ο χώρος, που πρέπει να επιδιώξουμε να δημιουργηθεί, μπορεί να δώσει έτσι τη δυνατότητα στις συλλογικές μορφές της κοινωνικής αντιεξουσίας να ξεπεράσουν τη μερικότητα των επιμέρους αγώνων, την ανεπαρκή δικτύωση των κινημάτων, τις ελλείψεις υλικής αυτονομίας και το αδύναμο των

αυτοθεσμίσεων, που σήμερα τις κατατρέπει. Να δομηθούν, δηλαδή, ως συγκροτημένα συλλογικά υποκείμενα με όρους που είναι δυνατόν να ανοίξουν πραγματικές απελευθερωτικές προοπτικές σε μακρο-κοινωνικό επίπεδο και, τελικά, να σηκώσουν το βάρος της κοινωνικής αναμέτρησης.

Συμπερασματικά, το σύγχρονο διακύβευμα δεν είναι για εμάς η κατάληψη της εξουσίας του κράτους αλλά η αλλαγή συσχετισμών μέσα στην κοινωνία για τη δημιουργία όρων, που θα επιτρέπουν τη διεύρυνση της κοινωνικής αντιεξουσίας μέσα από κοινωνικές σχέσεις/θεσμίσεις που θα αποδιαρθρώνουν τις κρατικές δομές και θα εκτοπίζουν την παντοκρατορία του κεφαλαίου.

Η Κοινωνική Αναμέτρηση Σήμερα

Στην Ελλάδα αλλά και σε ολόκληρη την περιφέρεια της Ευρώπης, η κοινωνική αναμέτρηση μπορεί να παρομοιαστεί με διαδοχή χτυπημάτων ενός αγώνα πυγμαχίας ανάμεσα στο σύμπλεγμα κρατών/κεφαλαίου και στην κοινωνική αντιεξουσία. Κάθε χτύπημα του συμπλέγματος κρατών/κεφαλαίου απαντάται με τις αντιστάσεις των από κάτω. Τέτοια χτυπήματα αποτελούν στιγμές στη συγκρότηση, θέση σε κυκλοφορία, συσώρευση και μετασχηματισμό της κοινωνικής δύναμης κάθε πόλου της σύγκρουσης. Όπως είναι αναμενόμενο, αντίθετα όμως με τις συνήθεις στενές οπτικές του κοινωνικού πολέμου, τα χτυπήματα δεν εντοπίζονται μόνο στη σχέση κεφαλαίου – εργασίας αλλά διατρέχουν όλο το εύρος του κοινωνικού. Η δική μας, άλλωστε, κριτική της πολιτικής οικονομίας είναι αντιεξουσιαστική, είναι μία μακροκοινωνική πολιτική οικονομία για το πώς τόσο το κεφάλαιο/κράτος όσο και η κοινωνική αντιεξουσία κυκλοφορούν και συσσωρεύουν την κοινωνική τους δύναμη, επομένως μία πολιτική οικονομία που δεν περιορίζεται μόνο στις σχέσεις/δυνάμεις παραγωγής.

Έτσι, για να επιλύσει την κρίση του, το σύμπλεγμα κρατών/κεφαλαίου χτυπά κατά μέτωπο τις κυριαρχούμενες τάξεις με τη μείωση των μισθών και τους άλλους τρόπους αύξησης της άντλησης της υπεραξίας. Τα κοινωνικά υποκείμενα των κυριαρχούμενων ανταπαντούν με χτυπήματα γενικών απεργιών και

λοιπών τρόπων ανυπακοής γύρω από την αναπαραγωγή της μισθωτής εργασίας. Επιπλέον, το σύμπλεγμα κρατών/κεφαλαίου χτυπά κάτω από τη μέση, απαλλοτριώνοντας μικρή ιδιοκτησία και αυξάνοντας τη φορολογία των κυριαρχούμενων τάξεων. Η κοινωνική αντιεξουσία ανταπαντά με κινήματα υπεράσπισης της μικρής ιδιοκτησίας και άρνησης πληρωμών. Περαιτέρω, το σύμπλεγμα χτυπά πλαγίως, απαλλοτριώνοντας δημόσιους χώρους και αναγκάζοντας για την κοινωνική αναπαραγωγή φυσικούς πόρους. Η κοινωνική αντιεξουσία ανταπαντά με κινήματα υπεράσπισης/αποκατάστασης του δημόσιου χαρακτήρα του κοινωνικού πλούτου. Το σύμπλεγμα επιτίθεται με την καταστολή, την κατάσταση εξαίρεσης για τα επικίνδυνα κοινωνικά υποκείμενα και τον σύγχρονο ολοκληρωτισμό. Η κοινωνική αντιεξουσία αντεπιτίθεται με την από τα κάτω επιβολή συλλογικών αντιεξουσιαστικών/δημοκρατικών de facto δικαιωμάτων και την προσπάθεια ανατροπής των κρατικών δομών από θεσμίσεις άμεσης δημοκρατίας. Το κεφάλαιο/κράτος επιτίθεται διαδίδοντας το εμπόρευμα σε κάθε πτυχή της ζωής. Η κοινωνική αντιεξουσία ανταπαντά με τη διάδοση των κοινών και των νέων μορφών ζωής που αναδύονται μέσα από τα κινήματα. Μπορούμε να προσθέσουμε σειρά άλλων χτυπημάτων σε όλες τις πλευρές του κοινωνικού. Το ότι μέχρι τώρα τρώμε ξύλο πολύ περισσότερο από όσο δίνουμε, δεν αποτελεί λόγο απογοήτευσης αλλά συνθήκη της κυριάρχης μας. Θα ξέρουμε ότι σημειώνουμε κάθε φορά νίκες, όταν ζούμε όλο και περισσότερο σε χώρους συλλογικής απελευθέρωσης και αυτονομίας, όταν καλύπτουμε όλο και περισσότερες από τις ανάγκες μας από τη σφαίρα των κοινών.

Έτσι μαίνεται σήμερα ο κοινωνικός πόλεμος. Και η σημερινή συγκυρία αποτελεί κρίσιμη καμπή της κοινωνικής σύγκρουσης, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη, καθώς τώρα κορυφώνονται όλες οι αντιφάσεις και τα αδιέξοδα του συστήματος. Η εύρεση των νέων ισορροπιών αποτελεί ακόμη ζητούμενο, που θα απαντηθεί με την αλλαγή ή μη των συσχετισμών δύναμης από την είσοδο των από κάτω στο προσκήνιο της πολιτικής. Σε αυτό το κοινωνικό – ιστορικό πλαίσιο, συνεπεία της αντιπαράθεσης, αναδύεται στην Ευρώπη το ενδεχόμενο κυβερνήσεων της αριστεράς, με προμετωπίδα

την Ελλάδα (SYRIZA) και την Ισπανία (Podemos), ως αντιπαράβολή στο ενδεχόμενο ενός νεοφιλελεύθερου αυταρχισμού, κοινωνικά παγιωμένου σε εθνικιστικές βάσεις. Σε αυτή τη συγκυρία, οι επερχόμενες βουλευτικές εκλογές θα αποτελέσουν μια μόνο στιγμή στη συμπίκνωση του κοινωνικού ανταγωνισμού. Αμέσως μετά ξεκινά μία πυκνή χρονική περίοδος, όπου οι νέες συνθέσεις θα γίνουν σε κλίμα μεγάλης κοινωνικής πόλωσης.

Επίλογος – Σημείωμα από το Μέλλον

Έχουν περάσει 22 χρόνια από τότε που ο Francis Fukuyama προφήτευσε το τέλος της ιστορίας και ακόμη δεν έχουμε καταφέρει να αρθρώσουμε μία τελική απάντηση σε αυτή την ψευδοπροφητεία του νεοφιλελευθερισμού. Μπορεί οι εξεγέρσεις μας απανταχού της γης να αποδεικνύουν διαρκώς πως οι καπιταλιστικές κοινωνίες είναι κάθε άλλο παρά ελεύθερες και επιθυμητές. Ωστόσο, έχουμε μέχρι σήμερα αποτύχει να δώσουμε μία συνεκτική προοπτική για μία ζωή με νόημα πέρα από τον καπιταλισμό.

Οι συγκρούσεις του αύριο ανάμεσα στα κυρίαρχα συστήματα εξουσίας και τις ριζοσπαστικές δημοκρατίες των εξεγερμένων θα είναι δριμύτερες. Την ίδια ώρα, οι δομικές κρίσεις του συστήματος θα οδηγήσουν σε μία μόνιμη κατάσταση απώλειας νοήματος, ανασφάλειας και φόβου για την ανθρώπινη ύπαρξη. Σε αυτό το μέλλον που μας επιφυλάσσουν, η κοινωνική αλλαγή σε αντιεξουσιαστική κατεύθυνση ισοελευθερίας μπορεί να γίνει ζητούμενο και αιτία κινητοποίησης για εκατομμύρια ανθρώπους. Εντούτοις, η απελευθερωτική προοπτική δεν θα αφεθεί χωρίς απάντηση από τους κυριάρχους αλλά θα βρίσκεται σε ευθεία αντιπαράθεση με τους μονόδρομους ενός σωτηριολογικού ολοκληρωτισμού νέας κοπής. Στο κενό, λοιπόν, κοινωνικής αναπαραγωγής, που θα γίνεται από εδώ και πέρα όλο και πιο πιεστικό, η κυριαρχία θα απαντά όχι με κάποιου είδους κοινά αποδεκτές λύσεις αλλά με χομπσιανούς όρους. Θα διατρανώνει, δηλαδή, την αναγκαιότητα περιστολής κάθε δικαιώματος απέναντι στον τρόπο ενός πολέμου όλων εναντίον όλων μέσα σε έναν διαλυμένο και στερημένο από τις υλικές και διανοητικές

συνθήκες της αυτονομίας του κοινωνικό ιστό.

Απέναντι στην προοπτική του ολοκληρωτισμού τυχαίνει ο κλήρος στις δικές μας γενιές να αντιπαρατάξουμε την προοπτική της απελευθέρωσης. Στις κατευθύνσεις και στις πρακτικές των σύγχρονων κοινωνικών κινήματων βρίσκονται οι σπόροι των δικών μας απαντήσεων. Απέναντι στις παρωχημένες συλλήψεις στρατηγικών σχεδίων για την ανατροπή από τα πάνω του υπάρχοντος, που χαρακτηρίζουν τις πρωτοπορίες, αντιπαραβάλλουμε τη συγκρότηση νέων μορφών κοινωνικότητας, που μέσα από τα κινήματά μας θέτουν ολόκληρες κοινωνίες σε δημιουργική κίνηση, προεικονίζοντας το αύριο. Απέναντι σε μία στενή κυκλική σύλληψη της διαλεκτικής αντιπαράθεσης με το υπάρχον, που εγκλωβίζει τις απελευθερωτικές δυνάμεις μέσα στο ίδιο το καπιταλιστικό πλαίσιο, προτάσσουμε τη διαρκή εκδίπλωση και ανάπτυξη από τα κάτω εμβόλιμων αντάρτικων δικτύων και συστημάτων αντιεξουσίας με στόχο την αντίθεση από καλύτερες οργανωτικά θέσεις και τη σύνθεση, όχι στη βάση της κατάληψης του κράτους αλλά στη βάση της αποσάρθρωσης/κατάργησης όλων των λειτουργιών του. Απέναντι στις δυνάμεις της καπιταλιστικής αγοράς ξεκινάμε να συγκροτούμε αντικαπιταλιστικά κοινά ολόκληρης της κοινωνικής αναπαραγωγής, που θα διασφαλίζουν τις υλικές συνθήκες της αυτονομίας μας και την εναρμόνιση με το φυσικό περιβάλλον. Και απέναντι στις χιλιαστικές αντιλήψεις πλήρους υπαγωγής του ατόμου στο σύνολο, επεξεργαζόμαστε μία διαλεκτική προσώπου/κοινότητας, που να είναι αξιοβίωτη και να δίνει ουσιαστικές διεξόδους στη δημιουργικότητα του ανθρώπου.

Τα ανταγωνιστικά κινήματα, κομμάτι των οποίων αποτελούμε, μπορεί μέχρι σήμερα να μην στάθηκαν στο ύψος των περιστάσεων αλλά σίγουρα δεν έχασαν ευκαιρία να αναμετρηθούν με την κυριαρχία και μπόλιασαν αποφασιστικά την κοινωνία με τον σπόρο της ελευθερίας. Στις συγκρούσεις που έπονται, τα κινήματα καλούνται να ανασυγκροτηθούν, να πάρουν θέσεις μάχης, να εκμεταλλευθούν στο έπακρο όλες τις αντιφάσεις και τις ρωγμές του συστήματος για τη διεύρυνση της συλλογικής μας δύναμης έναντι του κεφαλαίου και του κράτους και να καθορίσουν τις

εξελίξεις σε απελευθερωτική κατεύθυνση. Σύντροφοι, αυτός ο αγώνας δεν τελειώνει ποτέ. Τώρα όμως δεν υπάρχει χρόνος να κοιτάξουμε πίσω. Τώρα είναι η στιγμή της ανασυγκρότησης, της επίθεσης, της εξόδου προς το μέλλον.

Ιθαγενείς του Εκουαδόρ: η νέα μορφή αποικιοκρατίας και εξορυκτισμού του Κορρέα

Συνέντευξη: Νίκος Αναστασόπουλος, Αντώνης Μπρούμας
Μετάφραση-Επιμέλεια: Ιωάννα Μαραβελίδη

Η Nina Pacari είναι μία προεξέχουσα γυναικεία προσωπικότητα του ιθαγενικού κινήματος του Εκουαδόρ. Συμμετέχει στην Συνομοσπονδία των Ιθαγενικών Εθνοτήτων του Εκουαδόρ (CONAIE), η οποία αποτελεί την πιο σημαντική οργάνωση ιθαγενών στη χώρα. Τα τελευταία χρόνια η κυβέρνηση του Ραφαέλ Κορρέα έχοντας ξεκινήσει μεγάλα εξορυκτικά έργα σε ιθαγενικά εδάφη επιτίθεται στον ιθαγενικό τρόπο ζωής στο όνομα της ανάπτυξης. Στην παρακάτω συνέντευξη η Nina Pacari μιλάει για την τρέχουσα κατάσταση στη χώρα καθώς και για την κοινοτική ζωή και τους αγώνες του ιθαγενικού κινήματος.

Μπορείτε να μας περιγράψετε την ιθαγενική οργάνωση στην οποία συμμετέχετε; Πώς λειτουργεί, ποιες είναι οι αρχές και οι στόχοι και ποιος είναι ο πολιτικός σας ρόλος στη χώρα;

Η Συνομοσπονδία των Ιθαγενικών Εθνοτήτων του Εκουαδόρ, της οποίας τα αρχικά είναι CONAIE, είναι μία οργάνωση που αποτελεί προϊόν άσκησης της ιστορικής μας συνέχειας ως λαού, επομένως, δεν είναι μία ένωση ή μία επαγγελματική οργάνωση -ή οποιουδήποτε άλλου τύπου ομαδοποίηση σύμφωνα με το δυτικό εταιρικό όραμα-, αφού εμπεριέχει στοιχεία όπως: ιστορική ταυτότητα και εδαφική συνέχεια, γλώσσα και φιλοσοφία, είναι δηλαδή λαοί, έθνη ή εθνότητες. Στο Εκουαδόρ αναγνωρίζονται δεκατέσσερις διακριτές ιθαγενικές εθνότητες με διαφορετικές γλώσσες, όπως οι λεγόμενοι *Montubios* και *Mestizos* ή ακόμα και

άλλοι αφρικανικής καταγωγής. Επομένως, σύμφωνα με την δική μας αντίληψη, που αναγνωρίζει τους εαυτούς μας ως μια πολυεθνотική κοινωνία, το κράτος θα έπρεπε επίσης να είναι πολυεθνотικό. Από το 2008, αυτό έχει αναγνωριστεί ως τέτοιο στο Σύνταγμα.

Η CONAIE λειτουργεί μέσω κοινοτικών συνελεύσεων, έχει τους δικούς της αυτόνομους θεσμούς και οι κύριες αρχές της είναι οι ακόλουθες: συμπληρωματικότητα, αμοιβαιότητα, αλληλοεπικοινωνία, αναλογικότητα, *ama killa* (να μην είσαι σκληρός – να έχεις μία κοινωνική ροπή), *ama llulla* (να μην ψεύδεσαι, δημαγωγείς και είσαι ασυνάρτητος), *ama shwa* (να μην κλέβεις, αφού η διαφάνεια είναι σημαντική σε μια κοινωνία). Οι στόχοι: να παλέψουμε για τα δικαιώματά μας και πάνω απ'όλα, να παλέψουμε για να αλλάξουμε το μοντέλο του αποικιακού κράτους που, παρότι έχει παραδεχτεί τον πολυεθνотικό του χαρακτήρα, επιβιώνει ως σήμερα, καθώς και για να αλλάξουμε το τωρινό οικονομικό σύστημα που δημιουργεί, διατηρεί και δυναμώνει την ανισότητα.

Πώς οργανώνονται οι ιθαγενικές κοινότητες στο Εκουαδόρ, ποιοι είναι οι κοινωνικοί και οικονομικοί θεσμοί και ποιο βαθμό αυτονομίας απολαμβάνουν;

Στην περίπτωση της CONAIE οργανώνονται στη βάση της εδαφικότητας και της ταυτότητας. Είναι μια δομή στηριζόμενη στην ταυτότητα της ιστορικής συνέχειας των ανθρώπων της και είναι επομένως ένας συλλογικός «φορέας» που ασκεί τα δικαιώματά του. Δεν είναι απλώς ένα σύνολο ατομικών και αυθόρμητων επιθυμιών που ενώνονται για έναν κοινό σκοπό. Είναι κάτι το διαφορετικό απ'τη δυτική έννοια μιας «οργάνωσης». Ως εκ τούτου, το άρθρο 10 του Συντάγματος αναγνωρίζει τους παρακάτω κατόχους δικαιωμάτων: τον άνθρωπο ως άτομο, τους λαούς ως συλλογικά υποκείμενα και τη Φύση ως ξεχωριστό υποκείμενο δικαιωμάτων.

Όσον αφορά τους κοινωνικούς και οικονομικούς θεσμούς, η δυτική άποψη συχνά εννοεί κάποια κτίρια όπου οι κοινωνικές και οικονομικές πολιτικές λαμβάνουν χώρα, μελετώνται και

εκτελούνται. Οι θεσμοί όμως των ιθαγενικών κοινοτήτων είναι μια ζωντανή εμπειρία σε όλους τους δρόμους της ζωής του λαού και διαχέονται παντού, για παράδειγμα, οι νομικοί θεσμοί (συλλογική επίλυση των διαφορών), οι σχέσεις μεταξύ γενεών και άσκησης εξουσίας (όπου εφαρμόζεται το μοντέλο της *Ayllu*-οικογένειας- κοινότητας), το *Minga* ή *mink'a* το οποίο είναι μία απ' τις θεμελιώδεις αρχές της κοινοτικής οικονομίας, κ.τ.λ.[1]

Ποια είναι η στάση της κυβέρνησης Κορρέα προς τις ιθαγενικές κοινότητες, τον ιθαγενικό τρόπο ζωής, τα ιθαγενικά και κοινωνικά κινήματα και γενικώς προς τα οριζόντια κινήματα;

Η στάση της κυβέρνησης Κορρέα προς τις ιθαγενικές κοινότητες, ή καλύτερα προς κάποιες από αυτές, είναι αυτή της πατρωνίας αλλά χωρίς κανένα σεβασμό, όπως η στήριξη για τη βελτίωση του εδάφους και της παραγωγικότητας, προσφέροντας βοήθεια που δεν έχει ολοκληρωθεί καν. Έχουν παράσχει ένα προσωρινό σπίτι 30τ.μ. σε μόλις 2 ή 3 άτομα μιας κοινότητας ενώ οι μικρότερες κοινότητες μετρούν τουλάχιστον 200 οικογένειες· η κυβέρνηση συνεχίζει την «κοινωνική» της πολιτική όπως παραπάνω, βασιζόμενη στο λεγόμενο «κουπόνι για φτωχούς» (μηνιαία δόση των \$50 ανά άτομο), στην ενσωμάτωση των ιθαγενών απ' το αποικιακό κράτος, στη δίωξη των ιθαγενικών αρχών, στην καταδίωξη και ποινικοποίηση με φυλετικά κριτήρια, στην περιφρόνηση, στην απονομιμοποίηση κάθε ιθαγενικής ή άλλης κοινωνικής ομάδας, υπονομεύοντας την πρόταση του ιθαγενικού κινήματος σχετικά με τη γη και το έδαφος, το νερό, τους στρατηγικούς πόρους, τις κοινωνικές πολιτικές, κ.τ.λ. Αντιμετωπίζουμε μία επιστημική ηγεμονία και επιβολή, ως ξεκάθαρη έκφραση μιας νέας μορφής αποικιοκρατίας, που προάγει και εφαρμόζει ο Κορρέα.

Ποια είναι η πολιτική στάση της κυβέρνησης Κορρέα σχετικά με την περιβαλλοντική προστασία των ιθαγενικών εδαφών αλλά και εν γένει της χώρας;

Ο Κορρέα ασκεί την πιο ξεκάθαρη μορφή εξορυκτισμού (*extractivismo*). Δεν τον ενδιαφέρει εάν αυτό επηρεάζει κάποιο

ιθαγενικό έδαφος. Η πολιτική του είναι αυτή της ενδυνάμωσης του καπιταλισμού και της ασύμμετρής του συσσώρευσης, που γεννά μεγαλύτερη φτώχεια. Δεν υφίσταται καμμία διαβούλευση προηγουμένως, ενώ χρησιμοποιούνται τακτικές στρατικοποίησης των ιθαγενικών εδαφών, εξώσεις και αποστέρηση των περιουσιών τους (η περίπτωση του χωριού Tundayme είναι απ' τις πιο χαρακτηριστικές).

Η κυβέρνηση Κορρέα θεωρείται απ' την Ευρωπαϊκή Αριστερά ως προοδευτική και αριστερή. Ποια είναι στην πράξη η πολιτική της κυβέρνησης όσον αφορά την ανακατανομή του πλούτου και τον κοινωνικό μετασχηματισμό; Ανταποκρίνεται στα αιτήματα των κινημάτων και της κοινωνίας;

Ο Κορρέα χρησιμοποιεί από τη μία, μία αριστερή ρητορική και από την άλλη, μία εφαρμογή συντηρητικής πολιτικής. Μία ρητορική υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία ωστόσο συστηματικά παραβιάζει τα δικαιώματα των ανθρώπων, των γιατρών, των δημοσιογράφων, των δασκάλων, των μαθητών ως ατόμων και ως ιθαγενών λαών (η λίστα είναι μακρά). Είναι η κυβέρνηση για την οποία υπάρχουν αποδείξεις για την πιο εκτεταμένη διαφθορά στην ιστορία του Εκουαδόρ, αυτή η οποία έχει τριπλασιάσει το εξωτερικό χρέος, αυτή που έχει περισσότερα έσοδα απ' τις υψηλές τιμές πετρελαίου, που έχει τον απόλυτο έλεγχο όλων των εξουσιών: την υποταγή του δικαστικού συστήματος και του κοινοβουλίου, τη δουλοπρέπεια του συνταγματικού δικαστηρίου, την αύξηση της καταστολής και του απολυταρχισμού· βιώνουμε επομένως ένα βαθύ έλλειμμα δημοκρατίας.

Το τελευταίο διάστημα είδαμε μία αναζωπύρωση των κοινωνικών κινημάτων στη χώρα. Ποια είναι η δομή τους, ποιες πρακτικές χρησιμοποιούν και ποια τα βασικά τους αιτήματα;

Δεν θα μπορούσα να μιλήσω εκ μέρους των κοινωνικών κινημάτων και των δομών τους. Θα περιορίσω την αναφορά μου στο ιθαγενικό κίνημα *CONAIE*. Δεν ενστερνίζομαι την άποψη της «αναζωπύρωσης», η οποία εννοείται στον δυτικό τρόπο σκέψης ως μια γραμμική

διαχείριση του χρόνου. Το ιθαγενικό κίνημα, όπως αποδεικνύει η ιστορική του διαδρομή, δρα όταν κρίνει σκόπιμο να το κάνει, υπέρ δικών του διεκδικήσεων αλλά και υπέρ πιο διευρυμένων πολιτικών ζητημάτων, όπως εκείνα της δεκαετίας του '90 στο Εκουαδόρ. Οι ιθαγενείς είναι πάντα ενεργοί με τον τρόπο ζωής τους, τις εμπειρίες, τις πρακτικές, τις διαδικασίες, τις προτάσεις και τη συμβολή τους. Η δυναμική αυτή δεν είναι κατανοητή και παρατηρήσιμη απ'τον δυτικό κόσμο και «αναδुकνύεται» μόνο σε περιπτώσεις μαζικών κινητοποιήσεων.

Οι στρατηγικές που εφαρμόζονται, συζητιούνται μέσα στις συνελεύσεις των κοινοτήτων και επομένως, δεν εξαρτώνται από κάποιο έτοιμο πρόγραμμα.

Κάποιες ιθαγενικές ιδέες και αρχές έχουν χρησιμοποιηθεί ως μεταφορές και ιδέες, οι οποίες αποτελούν έμπνευση για κινήματα και θεωρίες στη Δύση και οι οποίες προέρχονται απ'την Αριστερά και απ'τα οικολογικά κινήματα, όπως η βαθιά οικολογία και η αποανάπτυξη. Πιστεύεις ότι οι ιθαγενικές κοσμολογικές αρχές, όπως η Pachamama και το Sumak Kawsay οι οποίες είναι αναγνωρισμένες απ'τα Συντάγματα του Εκουαδόρ, μπορούν να δώσουν νόημα και να συνδεθούν σε ένα ευρύτερο πλαίσιο και αν ναι, πώς;

Η Pachamama (που αναφέρεται στη φύση) δεν είναι απλά μία αρχή αλλά ένα υποκείμενο που και αυτό στην περίπτωση του Εκουαδόρ απολαμβάνει δικαιώματα. Η βαθιά οικολογία και η αποανάπτυξη είναι δυτικές κατασκευές, και πολύ σωστά τις αναφέρεις, αλλά λαμβάνονται ως μεμονωμένα στοιχεία του τι σημαίνει μια συνολική αναφορά στη Pachamama και το Sumak Kawsay. Θεωρώ πως οι αυθεντικές αυτές σημασίες θα πρέπει να παραμένουν ευδιάκριτες, όπως και η εμπλοκή τους και το περιεχόμενο τους θα πρέπει να αναγνωρίζεται ως πραγματικά αυτό που είναι, διαφορετικά θα καταλήξουμε να βρίσκουμε τελείως μεταφυσικές ομοιότητες που τελικά διαμορφώνουν μια λεπτή μορφή ακαδημαϊκής κυριαρχίας.

Πιστεύεις πως οι αρχές της ιθαγενικής κοσμολογίας μπορούν να

δώσουν νόημα σε μεγαλύτερα αστικά περιβάλλοντα και αν ναι, έχεις κάποιες προτάσεις και ιδέες του πώς μπορεί αυτό να εφαρμοστεί πρακτικά;

Η ιθαγενική κοσμολογία δεν είναι μία αρχή αλλά πολλές απ' τις αρχές των ιθαγενών παραμένουν πάντα εφαρμόσιμες σε ευρύτερες κοινωνίες όπου αξίες όπως η ισότητα, η αμεροληψία και η δικαιοσύνη ενθαρρύνονται. Ένα παράδειγμα, είναι η αναφορά στο Sumak Kawsay, το οποίο έχει να κάνει με την κοινοτική και δίκαιη οικονομία και έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τη νεοφιλελεύθερη συσσώρευση κεφαλαίου.

[1] Η Nina Pacari αναφέρεται εδώ σε κοινωνικούς θεσμούς έγκυρους και ισχύοντες παντού, παρά σε επίσημους θεσμούς που βασίζονται στο να δημιουργούν τυπολογίες, όπως τα δικαστήρια, τα νοσοκομεία κ.ά.